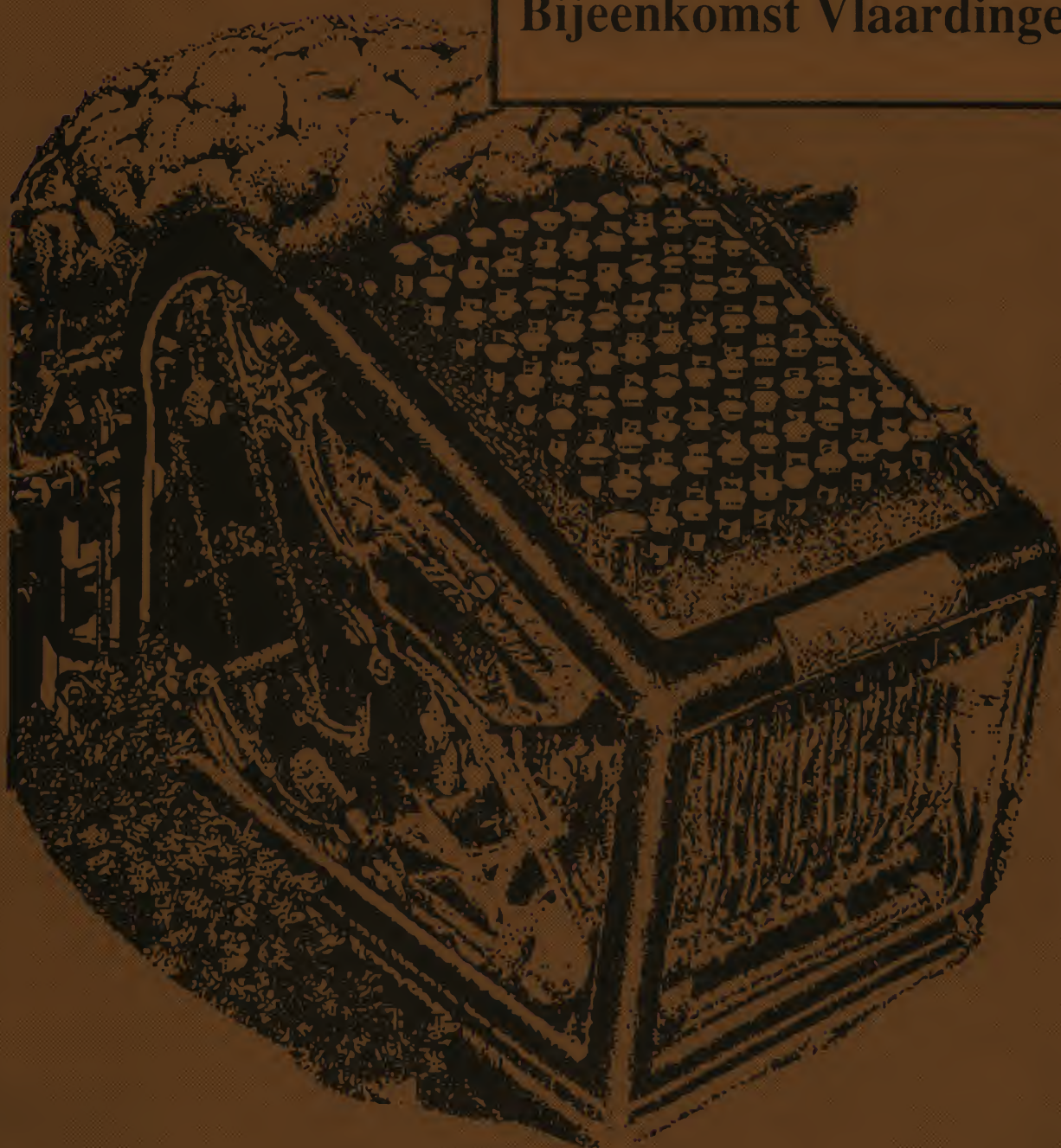

November 1989 nr. 46

Quasar

Zondag 5 november
Bijeenkomst Vlaardingen

ZONDAG 5 NOVEMBER A.S. QL BIJEENKOMST VLAARDINGEN

Inhoud Quasar 46

Kolofon	988
Van de redactie	989
Dammen op de QL	990
Overzetten zonder narigheid	993
Microfair in Brussel	994
Enquete-uitslag	996
Spem QL keyboard	999
Lines	1000
Testcase	1001
Programmeren met QPTR-Deel I	1002
QL512K Spanjer	1005
Miracle harddisk	1006
Bijeenkomsten organiseren	1009
Discdrive uitbreiding	1010
QL bijeenkomst	1011
Qbacus is ook lief voor aandelen	1012
Vraag en aanbod	1014

Sluitingsdata KOPIJ

1 december 1989
15 januari 1989

KOLOFON

Stichting SIN_QL_AIR
Rotterdam
giro: 4597345

ADMINISTRATIE

sekretariaat
PENNINGMEESTER
Nabestellen oude
nummers
BOB VISSER
Snelrewaard 6
2904 SN Capelle a/d
IJssel
Tel. 010-458.3161

VOORZITTER

RON DEN BREEMS
Kroonstadeef 27
3067 RT Rotterdam
Tel. 010 - 455.1234

REDAKTIE

C.H.M. BIEMANS
Elzenstraat 5
5461 CL Veghel
Tel. 04130-63224
**GERARD VAN
ROOIJEN**
Gruttostraat 15
3435 DJ Nieuwegein
Tel. 03402 - 33027

DATABANK

Tel. 03404 - 22533
Sysop:
**MICHEL & WILLEM
SPANJER**
Hortensialaan 11
3702 VD Zeist
Tel. 03404-20581
SVP alléén tussen
19.00 en 22.00 uur

HARDWARE

Reparaties en
onderdelen

MICHEL & WILLEM

SPANJER
Hortensialaan 11
3702 VD Zeist
Tel. 03404 - 20581
SVP alléén tussen
19.00 en 22.00 uur

VRAGEN OVER:

Superbasic, Pascal,
Machinetaal, Quill,
Archive, Abacus,
Hardware

KEES V.D. WAL

Kwekerijstraat 22
2613 VE Delft
Tel. 015 - 140367
SVP alléén tussen
20.30 en 23.30 uur

VRAGEN OVER:

Machinetaal en
Hardware

ARD JONKER

Tel. 020-251027

VRAGEN OVER:

GRAM/multitasking
programmatuur enz.

COEN VELDHUIS

Stashouderswg 118c
3039 CL Rotterdam
Tel. 010-4667678

Op 12 oktober kochten we bij de Bijenkorf het oktobernummer van QL_World omdat het per post, 14 dagen later dan normaal nog steeds niet binnen is.

Dit kan veroorzaakt zijn door een vergissing van de plaatselijke postbezorging of ergens anders zijn oorzaak hebben. Als er onder U meer zijn die niets hebben ontvangen dan horen we dit graag, want dan kunnen we dit ook in Engeland melden.

Van Dhr. Dalmaijer uit Kaatsheuvel ontvingen we een lijst van hard_ en softwareleveranciers en gebruikersclubs die op de Continentale Microfair in Brussel aanwezig zullen zijn, inclusief (voor 90% zeker) Sir Clive Sinclair maar het kwam net te laat voor publikatie in de vorige QUASAR; normaal krijgen we van onze zuiderburen zelf wel altijd zo'n bericht, maar dat is er deze keer schijnbaar tussendoor geglipt.

Opdat toch nog een aantal leden op de hoogte zijn van die lijst hebben we ze naar onze TESTCASE-adressen meegestuurd, waaronder modemgebruikers in de hoop dat die op hun beurt ook weer wat hebben doorgegeven.

In het laatste nummer van QL-WORLD lezen we dat MIRACLE NU DE 40MB HARDDISC levert voor dezelfde prijs als voorheen de 30MB, nl. ` 355,- export en dat wordt dan voor ons incl. BTW als het engelse pond staat op Hfl. 3.35 ongeveer 1410,- incl. het aangetekend verzenden van eurocheques.

De Harddisc van Rebel verkeert in de laatste fase van afwerking, alvorens ze er een vrij geven voor publikatiedoeleinden.

C.H.M. Biemans

Dammen op de QL

Aanleiding voor dit artikel is het verschijnen van het mei-nummer van 'Het Damspel', het bondsblad van de K.N.D.B. (Koninklijke Nederlandse DamBond). Deze DamBond heeft sinds 1986 een sectie computer-dammen. Haar voornaamste activiteit naar buiten toe is het organiseren van computerdamkampioenschappen. Eind 1988 werd in Venlo zo'n kampioenschap georganiseerd en daarvan werd in het driemaandelijks bondsblad verslag gedaan. Tot mijn niet geringe verbazing las ik dat zelfs een QL meedeed.

Het programma Qdam werd weliswaar 10e met slechts n punt, maar toch. Het deed mee!

Tot voor kort kende ik twee dam-programma's voor de QL. Het programma uit de cartridge-service (C11) van Nagele c.s. en een programma van H. Holterman uit Hengelo (O.).

Ik zou graag meer willen weten over het programma Qdam. Wie is de schrijver? In welke taal is het programma geschreven? Is het te koop? Zijn de sources te koop? En misschien kan de schrijver verslag doen van dit kampioenschap!

Tegenover deze vragen moet (natuurlijk) wat staan. Vandaar dat ik kort beide mij wel bekende programma's zal bespreken.

Er zei opgemerkt dat de in mijn bezit zijnde versie's verouderd zijn (dateren uit eind '87 en begin '88) en dus misschien inmiddels verbeterd zijn.

Deze bespreking richt zich op:

- grafische representatie,
- gebruikersgemak,
- spelregelkennis en
- speelsterkte.

Allereerst het programma uit de cartridge-service (C11) van Nagels c.s. Het programma is niet groot (25K) en kan op een standaard QL draaien. Een monitor is wel vereist.

De auteurs zijn: Nagels, Nieuwaard en Mok. Taal waarin het geschreven is, is mij onbekend.

Grafische representatie:

Na het laden verschijnen op het scherm 6 windows. Het grootste wordt gebruikt voor het bord en het menu. De overige 5 windows zijn klein en liggen aan de rand van het bord van rechtsboven tot linksonder. Waar worden deze windows voor gebruikt?

- aangeven hoeveel stukken elke partij nog heeft en wie aan zet is,
- de laatst gespeelde zet,
- een teller,
- een window om je zet te typen en
- een statuswindow met: wie er wit of zwart heeft en op welk niveau de computer speelt.

Het derde window is veel te groot voor de teller. Bovendien geeft de teller geen zinnige informatie. Een klok of secondenteller zou nuttiger zijn! Nog handiger zou het zijn om een aantal laatst gespeelde zetten (bijv. een stuk of 10) op dit window bij te houden en de tijd op een ander window te laten verschijnen.

Het bord en de stukken:

Het bord is duidelijk, de stukken een stuk minder. Het bord lijkt overigens niet op een echt dambord met lichte en donkere velden. Neen, het is één zwart veld met kleine witte blokjes in het midden van de 50 speelvelden.

Voor witte schijven wordt een grote O gebruikt, zwarte schijven worden als een grote X afgebeeld. Bij de dammen is er kans op verwarring: de witte dam is een grote A, de zwarte dam is een grote Q. Vooral de Q is lastig te onderscheiden van een O.

Gebruikersgemak:

Omdat er geen handleiding bij gegeven wordt, was het even zoeken naar het aangeven hoe je kan zetten. Daarvoor moet je de damnotatie kennen! Jammer is dan ook, dat op het bord geen nummering aanwezig is.

Maar laten we beginnen bij het menu. Er zijn opties om een stand op het bord te brengen, aan te geven wie met welke kleur speelt (desnoods 'man to man' of 'computer to computer'), wie aan zet is, wijzigen van nivo (1-9), opnieuw beginnen en stoppen.

De optie wordt gekozen door de bijbehorende letter in te toetsen. Overige informatie wordt eventueel gevraagd.

Het aangeven van wie er aan zet is gebeurt met een 4-cijferige code: de notatie. Het eerste nummer van 2 cijfers bevat het veld van vertrek, het tweede het veld van aankomst. Elk nummer is een waarde tussen 00 en 51.

Bijvoorbeeld:

3228 is de zet die het schijf op veld 32 naar veld 28 doet verplaatsen. Het veld 7 moet ingetoetst worden als 07!

Overigens bekijkt de computer eerst de reglementair mogelijke zetten. Hij geeft een pieptoon als hij dat gedaan heeft. Daarna kan de zet ingetoetst worden. Maak je bij het intypen een fout, dan kan je dat niet corrigeren (bijv. met CTRL-pijltje terug). De kans is groot dat je dan in het menu terecht komt.

Spelregelkennis:

Het schuiven en slaan heeft het programma goed onder de knie: foute zetten worden gemeld (i.e. een pieptoon gaat en de zet wordt niet uitgevoerd). Er wordt niet gemeld wat er fout was. Het kan dus een typfout zijn of je stond op slag of was vergeten meerslag te nemen.

'Damslag gaat voor' kent hij niet. En terecht, zo'n regel bestaat niet!

Ook het promoveren van schijven op de damlijn tot dam ziet hij correct, een schijf wordt alleen dan een dam, als hij tot stilstand is gekomen op de damlijn; moet hij doorslaan, dan blijft het een schijf!

Zijn spelregelkennis is toch onvoldoende want hij weigert met zwart een witte dam van het bord af te slaan!

Ook de regel dat het bij driemaal dezelfde stand met dezelfde kleur aan zet, remise is, kent hij niet.

Remise kent hij helemaal niet. Hij speelt door tot het bittere eind.

Opgeven doet hij als hij niet meer kan zetten. En dat doet hij ook als hij nog schijven heeft! Het dammen kent tenslotte geen 'pat-stelling'.

Speelsterkte:

Op nivo 1 en 2 is het programma redelijk snel. De wachttijd varieert van 2 tot 10 seconden per zet. Op nivo 3 duurt het al snel een minuut of meer. Om van hoger nivo nog maar te zwijgen.

Op nivo 1 is de strategie simpel. Zo snel mogelijk op dam zien te komen. Hij speelt dan ook stevast zijn voorste schijf nog verder naar voren. Daarbij niet opletten of hij een schijf weggeeft. Je wint (praktisch) altijd.

Op nivo 2 let hij wel op, of hij een schijf weggeeft. Verder probeert hij nog steeds zo snel mogelijk op dam te komen. Sta je op slag en kan hij het slaan niet verhinderen, dan komt hij in de problemen. Dan kan hij wel zijn voorste schijf weggeven.

Op nivo 3 en hoger heb ik maar niet gekeken, duurde wel erg lang.

Zet je een probleemstand op, dan zien we de volgende eigenaardigheden:

Een schijf die op de damlijn wordt gezet blijft een schijf, wordt geen dam. Hij kan dus niet meer zetten, alleen (achteruit) slaan!

Is er een dam in het spel, dan zal hij vaak proberen met die dam zo snel mogelijk opnieuw dam te halen en dat blijven doen!

Om U een indruk te geven van zijn niveau een partij tegen dit programma, op nivo niveau 2. Hiervoor moet de lezer de damnotatie dus kennen!

Wit : K. Kroon

Zwart : QL

1. 32-28	18-22	2. 37-32	20-24
3. 41-37	16-21	4. 31-27	22x31
5. 36x16	17-22	6. 28x17	11x22
7. 33-29	24x33	8. 39x17	12x21
9. 16x27	19-23	10. 46-41	15-20

Ik stond toen al 2 schijven voor en stopte met spelen. Ik startte (weer op nivo 2) opnieuw. Tot mijn verbazing kwam er precies dezelfde partij uitrollen. Een derde partij leverde nogmaals de zelfde partij op. Er zit blijkbaar in elke zet meetbaar verschil, of hij kiest bij keuze volgens een vast patroon en niet random. Een groot gemis!

Mijn totaal oordeel is: een programma waar we niet om zitten te springen. Zeker als we het volgende programma onder de loep nemen.

Het tweede programma is het damprogramma van Henk Holterman welke ik via een advertentie in de Sinclair-gids van augustus 1987 op het spoor kwam.

Het programma is geschreven in C en in assembler. Nog kleiner dan het programma van Nagels c.s., nl. 22K.

Grafische representatie

Goed uitgekiend. Bij opstarten verschijnen er vier windows. Een menubalk bovenin. Links daaronder een balkje voor het tijdsverbruik. Pal daarnaast en dus in het midden van het scherm het dambord zelf. Onder dit bord een statusbalk: plek om zetten aan te geven, nivo van de computer, stand van zaken (stukken wit - stukken zwart).

Op dat moment zijn nog twee windows verborgen. Links van het bord (onder de klok) worden de gespeelde zetten in damnotatie afgedrukt. En rechts kan een lijst (met waarderingen) van de mogelijke zetten worden gegenereerd. Zeer verzorgd.

Bord en stukken:

Het bord ziet er redelijk echt uit. Lichte en donkere velden, zei het dat de donkere groter zijn. Op de velden, ook daar waar er schijven staan, staat het veldnummer. Erg handig!

De stukken zien er ook goed uit. Zwarte schijven zijn zwarte ellipsen, witte schijven zijn witte ellipsen. Dammen worden aangegeven door op het schijf een ellips van de andere kleur te tekenen.

Gebruikersgemak:

Een beetje moeizaam moeten de zetten worden aangegeven. Vier kleine blokjes om het veld geven een veldcursor aan. Die verplaats je door de cursor-toetsen in te drukken. Wil je een schijf spelen, dan druk je op de spatie-balk. De veldcursor verandert dan van kleur ter bevestiging. Vervolgens verplaats je de veldcursor naar het veld waar de schijf uiteindelijk naar toe moet. Opnieuw de spatie-balk indrukken en de zet wordt gespeeld. Handig is dat bij verplicht slaan het indrukken van de spatie-balk genoeg is om te zetten. De zet wordt vervolgens genoteerd in het window links van het bord.

Het menu ziet er goed uit. Net als bij andere Sinclair-produkten typ je de eerste letter in om de gewenste keus kenbaar te

maken. Keus is er genoeg: opzetten stand, demo, terugzetten, etc.

Spelregelkennis:

Is goed, het doorstond alle tests, behalve de 50-zetten regel. Maar dat is geen bezwaar. Het enige probleem is bij het einde van de partij. Als je als mens verliest van de computer, wil hij dat je doorspeelt. Op veld 3 krijg je gewoon een schijf erbij. Of doet hij andere gekke dingen.

Speelsterkte:

Dit programma speelt stukken sterker dan dat van Nagels c.s. Het speelt op hogere niveau's ook sneller. Verrassend is dat hij op lagere niveau's zetjes ziet, die hij niet ziet als hij n of meerdere niveau's hoger speelt!

Een voorbeeld is het zetje dat Gantwarg in zijn match tegen Clerc (1985) uithaalde in de eerste partij.

In de stand (wit): 15,25,26,27,30,31,32,36,38,39,42,49 en (zwart aan zet):

4,6,7,8,11,12,14,16,18,19,22,23 won Gantwarg met

4-10,x,14-20,x,x,x,23-28,x,x,x,x25!

Op niveau 2 is dit zetje geen probleem, maar op 3 t.e.m. 7 ziet hij het weer niet!

Ter afsluiting een beginstukje van een partij op niveau 2 tegen dit programma:

Wit : K. Kroon

Zwart: QL

1. 35-30	16-21	2. 30-25	19-24
3. 31-26	24-30	4. 36-31	30-35
5. 41-36	18-23	6. 33-29	13-18
7. 46-41	11-16	8. 39-33	6-11
9. 31-27	1-6	10. 43-39	9-13
11. 49-43	4-9	12. 36-31	13-19
13. 41-36	19-24	14. 27-22	18x27
15. 29x18	12x23	16. 31x22	17x28
17. 26x17	11x22	18. 33-29	24x33
19. 38x27	20-24	20. 32x23	14-20
21. 25x14	10x38	22. 37-31	28-33
23. 39x28	5-10		

en met twee schijven voor hield ik het verder voor gezien.

Mijn totaal indruk is: goed verzorgd.

Alleen de speelsterkte kan beter.

Voor de beginner zeker de moeite waard.

K. Kroon

Pijlstaartlaan 14

3645 GS Vinkeveen

Tel. 02972 - 3703

Verslag van de Continentale Microfair in Brussel op Zaterdag 21 oktober 1989.

Zweden was een van de clubs die er waren met een flinke deputatie van hun land, vergezeld van clubbladen, activiteiteninformatie, hard- en software.

Uit Engeland waren er diverse vertegenwoordigingen van hard- en softwareleveranciers, handelaren hierin, hun nationale gebruikersclub Quanta.

QView, 29 Carnaby close, Godmanchester, Cambs PE18 8EE, Engeland, Tel. 09 44 480 412884 introduceerde een Q-DOS versie die "MINERVA" heet, en dit moet dan een konkurrent worden van de duitse MF 1.14 van Ultrasoft.

We hebben ze gevraagd om een test-exemplaar en die vraag hebben we ook herhaald bij Ultrasoft.

Eten en drinken was verkrijgbaar in het gebouw en om wachten te voorkomen kon je bij binnenkomst een bon invullen voor een warme maaltijd van naar keuze 11.- of 16.50.

Hertsens Paul J.L. Verbertstraat 67, B 2120 Schoten, België, tel. 09 32 3 658 87 09 demonstreerde met een betere printer, met veel soorten letters, maar haalt het niet bij de kwaliteit van onze Quasar, maar daarnaast is dit wel een adres voor hard- en software voor de QL.

QLympic, Computer Systems, Quellenweg 18, D 4220 Dinslaken, West Duitsland presenteerde zich ook als een leverancier van een uitgebreide lijst van Software.

Rebel, die al geruime tijd geleden een harddiscpakket hebben aangekondigd was er ook maar de set is nog steeds niet leverbaar; zij demonstreerden er met de los liggende componenten, waarvan alleen de harddisc in een systeemkast zat opgeborgen, maar de rest nog zonder afscherming in de vorm van de een of andere kast of houder.

Cowo Electronic/ Urs Koenig, Muensterstrasse 4, CH 6210 Sursee, Zwitserland, Tel. 09 41 45 211 478

presenteerde een THOR-DESK programma voor de QL met een aantal interessante mogelijkheden, volgens hun folder; wie die wil vertalen voor de Quasar sturen we graag een exemplaar toe naar keuze in het engels of het Duits, om dan tevens eens te bestuderen of dit mogelijk een interessant programma lijkt om een proefset van aan te vragen.

ABC uit Bielefeld bood een complete harddiscinstallatie van 20 of 40 MB aan voor resp. Hfl. 1200,- en voor 1580,- en je kon ook de losse interface kopen voor Hfl. 470,-.

Miracle bood de 40MB harddisc aan voor £355,- en dit kwam neer op Hfl. 1172,- dus een leuke aanbieding en er is er ook minstens een mee naar Nederland gekomen met een van onze leden, als we het wel hebben.

Jochen Merz, was er natuurlijk ook weer, levendig en vriendelijk als altijd voor iedereen om te praten over zijn programma's, naar keuze in het Duits of het Engels.

Ultrasoft, alias Prof. Userclub was ook aanwezig en we hebben ze opnieuw gevraagd om eens wat te sturen, oa die nieuwe QDOS MF 1.14 versie en het nieuwste Schoen keyboard, met rekening, die we wel zullen betalen na ontvangst, maar zeker niet vooraf, daar er regelmatig veel berichten zijn van onbeantwoorde zaken.

Nederland werd uitstekend vertegenwoordigd door Fred van der Neut met zijn team, waaronder Coen Veldhuis en Paul Moerman die de volgende bijeenkomst in Vlaardingen organiseert; zij hebben uitnodigingen voor Vlaardingen in drie talen uitgedeeld en op de vraag aan Miracle en Digital Precision, of zij ook naar Nederland zullen komen werd niets beloofd maar zeker ook niet ongeïnteresseerd gereageerd. Wij hebben hen enige tijd geleden een exemplaar van onze Quasar gestuurd, met achterop die brief aan Miracle waarin wij schreven

OVERZETTEN ZONDER NARIGHEID

Dat overzetten niet altijd zonder narigheid verloopt hebben we kunnen zien bij mijn artikelvertaling in de vorige QUASAR Nr.45. Mijn printer kan namelijk bepaalde signalen wel opnemen en verwerken, die door een andere printer niet of anders worden verwerkt. Op mijn Brother M-1509 wordt het signaal van CTRL + SHIFT + ' afgedrukt als een "é"; bij de redactie wordt dat teken in het geheel niet afgedrukt, met het gevolg, dat alle keren dat ik "één" meende te hebben ingebracht er een verminking is ontstaan.

Ik hoop dat de lezers er met deze aanwijzing toch uit zullen komen. Voor enige tikfouten maak ik alsnog mijn excuus, ze zullen niet onoverkomelijk zijn; n wil ik toch even herstellen op blz. 987 : "Multi-Disc-OCER", lees "Multi-Disc-Over". Omdat ik nog weinig ervaring heb met publicatie in QUASAR heb ik de fout gemaakt aan het eind van de regel af te breken; u vindt dat her- en derwaarts verspreid terug in de vertaling, dat werkt alleen verstorend, maar gelukkig niet verwarrend. De volgende keer zal ik mijn leven beteren. Ook hier blijkt weer eens hoe de uitwisselbaarheid aan een zijden draad hangt. Vandaar dat ik dit stukje maar op mijn schrijfmachine heb geschreven. Bovengenoemde verminkingen "n" ipv "één" vindt u op de volgende plaatsen: blz 975 2_e kolom regel 29 van boven; blz 976 1_e kolom regel 24 van boven en de 2_e kolom regel 13 van boven; blz 977 1_e kolom regel 10 van onder.

m.h.g.
dr.W.Horn.

En omdat we dit artikel toch in willen passen in het geheel hebben we het nog maar weer op floppy gezet en dit probleem is voor ons ook steeds weer een addertje onder het gras; zelfs als een artikel vergezeld gaat van een uitgeprinte versie wordt een dergelijk leesteken soms over het hoofd gezien, want we moeten het handmatig aanpassen. Zelfs professionele bladen kampen met dit probleem, want als u door QL-World of het HCC blad kijkt blijken dit soort leestekens nagenoeg niet voor te komen. Wat betreft het afbreken van woorden ligt het veel eenvoudiger; de meest praktische oplossing voor Gerard zijn layout is dat u alles achter elkaar typt op bijna maximale regellengten met een marge instelling van 0 tot 79 waarbij u alléén justify LEFTgebruikt. U plaatst uw hoofdletters, punten, komma's enz. en hij zorgt voor alinea- en regellengten. Bij het overseinen naar het opmaakprogramma worden namelijk alle tab en marge instructies vertaald als spaties welke wij er, omdat wij gebruik maken van de proportionele Helvetica letter, handmatig weer uit moeten zien te krijgen waarbij de mogelijkheid ontstaat dat er een aantal over het hoofd gezien wordt. Hetzelfde is het geval wanneer er gebruik wordt gemaakt van ingetypte afbreekstreepjes en returns, de z.g. harde returns en afbreekstreepjes (dus niet de door de computerer ingebrachte, de z.g. zachte returns en afbreekstreepjes). Als U speciale accenten, uitvullingen of opmaak wilt hebben kan dit het beste door met een felle accentueerstift het betreffende woord, of zin in te kleuren, maar ook zonder die markeringen zal hij toch altijd proberen uw artikel zo goed mogelijk te presenteren, want het is zowel voor u als voor ons toch altijd een beetje een erezaak om dit blad zo aantrekkelijk mogelijk te presenteren.

Kortom het pretigste te gebruiken kopij is zo schoon mogelijke "platte tekst" zonder opmaak inspringen, tabs, en tabellen, indien nodig deze apart aangeven op de uitgeprinte versie.

De redactie

dat er zeker een aantal leden graag iets goeds wil kopen, als dat maar in een Nederlandse winkel (lees Show) meegenomen kan worden, en dat hebben ze kennelijk goed begrepen, want vooral Digital begon met een flinke voorraad software waarvan bij sluiting diverse programma's waren uitverkocht; we hebben er niets gekocht, maar wel om de top-10 van hun programma's gevraagd, en gezegd dat we eerst een behoorlijke uitslag van onze Enquete willen hebben, alvorens te beslissen, welke programma's we in clubverband willen aanschaffen.

Italie, SPEM was er niet, maar dit is begrijpelijk, daar zij zelf pas een show achter de rug hebben.

Kilobyte, het blad vann onze zuiderburen , die deze dag prima organiseerden, willen we graag aan iemand toesturen die daaruit een artikel voor de Quasar in wil zenden, en dat geldt ook voor andere clubbladen.

QLCF, uit Frankrijk gaf eveneens akte de presence, evenals Zwitserland, en het is interessant om te ervaren wat er allemaal leeft en gebeurt, teveel om hier allemaal uit de doeken te doen, maar we hopen dat er leden zijn die ook iets inzenden van hun kennismakingen met hen, na deze show of na een buitenlandse reis via een van de bijeenkomsten die we af en toe in de WORLD-WIDE-RUBRIEK zullen herhalen.

Q Jump (toolkit II) uit Engeland stond broederlijk met Jochen Merz aan dezelfde tafel.

Duitsland, met zijn grote club was ook flink vertegenwoordigd, en we hebben het aanbod om onze volledige software-bibliotheek uit te wisselen, dus er komen ongetwijfeld nog een flink aantal interessante zaken op ons af, en we doen ons best om dit ook zo vlug mogelijk te presenteren, en daarvoor zoeken we leden die uit hun Quasar een stuk van die bibliotheek willen vertalen; graag aanmelden via Uw nog niet verzonden Enqueteformulier.

Ligging en bereikbaarheid waren wat rommelig, door de wat onduidelijke aanduiding van de uitrit nr. 6 van de ringbaan om Brussel, en hier blijkt weer eens dat een wat landelijke ligging, verder van de grote stad gemakkelijker te vinden en uit te leggen is.

Ruimte was er behoorlijk, wel erg warm in de vertrekjes met lage plafonds, maar dit

is moeilijk, omdat je nooit van tevoren weet hoeveel mensen er komen, en wat voor weer het is i.v.m. de verwarming; de zon scheen veel binnen en het was er behoorlijk zomers.

De entree kostte 11,- maar Sir Clive Sinclair, die zou komen hebben we niet gezien.

Al met al een erg interessante show van onze zuiderburen.

DIVERSE BERICHTEN UIT QL-WORLD ENZ.

DIGITAL PRECISION introduceert weer een nieuwe MS-DOS Emulator, de "PC-CONQUEROR" die bij veel programma's erg veel sneller (80%) is dan de volledig herschreven Solution. De prijs is £ 89.95 en voor de "PC-CONQUEROR-PLUS" bedraagt die £ 139,95 en die is dan voorzien van de V4.01 MS-DOS/GW-BASIC + complete Microsoft documentatie.

Wie zijn SOLUTION DISC + HANDLEIDING opstuurt voor 31 okt. betaalt £50.- bij en na die datum zal dat £60,- zijn.

De benodigde geheugenruimte is kleiner geworden en dit resulteert bij een 640K in 481K vrij. Verder is de compatibiliteit nog beter geworden en er zijn weer een aantal nieuwe mogelijkheden toegevoegd.

THOR HAALT UIT VOOR NIEUWE KANSEN, in Engeland, de USA en de USSR; van Denemarken gaan de kontaktadressen weer naar Engeland met de volgende nummers
09 44 10 4533 93 03 05/ 09 44 10 4533 93 75 44 en fax 09 44 10 4533 93 82 92.; onder de ingezonden Enqueteformulieren bevinden zich nog geen leden met een Thor dus veel problemen , wat betreft bereikbaarheid en of service zijn er in deze hoek niet te verwachten.

Er verschijnt een herdruk van het boek van Jan Jones : "THE DIFINITIVE HANDBOOK" en de prijs is £8.- incl. porto enz. in Engeland bij Sector Software

STUKJE ENQUETE-UITSLAG VAN 42 INZENDINGEN

Nog niet alle gegevens uit deze inzendingen zijn hier in opgenomen; dit gebeurt systematisch, zoveel mogelijk vraag na vraag, waarbij we de o.i. belangrijkste onderdelen het eerst opnemen; in testuitslagen is uiteraard bijna iedereen in elk gebied wel meer of minder geïnteresseerd maar wij zoeken juist leden die willen schrijven, vertalen, testen van die hard- en software waar we met zijn allen het meeste plezier/nut van hebben; deze actie is vooral bedoeld voor **REAKTIE, EERST VAN U NAAR ONS EN DAN, AKTIE, AFGESTEMD OP UW WENSEN, WEER TERUG.**

In de softwarenamen en eigenschappen/mogelijkheden zitten zeker onvolkomenheden en/of misverstanden en we ontvangen graag van U een correctie, mbv een fotokopie van de onderstaande gegevens, of wij sturen U op verzoek een cartridge met onderstaande gegevens erop zodat U direct daarop kunt corrigeren, alleen dan ontstaat nog het probleem dat we niet de gegevens van de een uitgeven

Interesse Testen / Uitslagen van tests software			Astrologie	2
			Abacus e.d.spreadsheets	2
			Easel e.d.graphics	2
			Tekst Quill e.d.	6
Games	Diverse, znd. specificatie		The Editor Special	
1/			EditionDig.P	1
Brainsmasher	Jochen Merz	1	The (Master) Spy ARK	1
Firebirds	"	1	Text 87 met bijbeh.	
Arcanoide	"	1	Utilities	1
Type 22	Talent	1	Compilers	1
Deathstrike	"	1	MS-DOS EMULATOR	1
War in the East		1	INTERESSEN HARDWARE TESTEN	
Taal Assembler		1	Keyboard	4
Taal Superbasic	C	5	HarddiscMiracle	6
Taal	C ++	3	"	1
Taal	Lisp	2	Modem	3
Taal	Prolog	4	Monitor	3
"	Expert System	1	Muis	4
Taal	Pascal	3	Printers Letter-Quality	3
Taal-boeken	Diverse Talen	2-1	Rom-Versie	1
Finance Home	FinanceBudgetting	3	"	9
Business	Media manager	1	"	1
Communicatie		1	" _combinaties b.v. Quill + ... in expansiepoort	1
Toolkits Superbasic	diverse	1	Epromprogrammer	1
ArchiveDatabase		5	Discinterface1	
"	Q-Card	2	4MB ABC	1
"	Flashback	1	JFK	1
UTILITIES + Q-RAM		3		
Tekenen The Painter	(Schon)	4	Bereid tot het geven aan onze leden van een	
"	PCB	1	SUPER BASIC cursus	4
"	3-D	2	(B.V. Een uurtje tijdens spec. georganiseerde	
Pointer Environment	Q-Ram III QJUMP	2	bijeenkomsten)	
"	Disctool Ultrasoft	1	Interesse in het bijwonen van zulke lessen	6
"	Toolkit III Ultrasoft	1	Interesse in (mede) organiseren.... (van div.	
LayoutDesktop		3	algem.clubaktiv. incidenteel of permanent)	8
"	Text 87 met toebeh.	2	Interesse in (mede) organiseren van	
"	Profess.Publisher	2	bijeenkomsten	10
"	Front Page 3	1	Interesse in het bijwonenbezoeken van	
"	Page Designer	1	bijeenkomsten	8
"	QPTR Pointer Toolkit	1		
"	Overdrive	1		

Persoonlijke Wensen/Konfiguratie/Problemen

Persoonlijke Wensen (betr. eigen configuratie enz..dit is niet begrepen; we beogen hier inzicht in aard en omvang van Uw verlanglijstje door de letter W als voorvoegsel te vragen b.v. wie wil er een trumpcard harddisc laserprinter muis aanschaffen, enz. ?

Persoonlijke Konfiguratie met als voorvoegsel de letter K; hier zouden we een indruk moeten krijgen van de Hardware die U normaal al gebruikt.

Problemen met...; door voor een onderdeel van Uw configuratie de letter P te plaatsen geeft U te kennen een onderdeel te bezitten dat niet (goed) werkt b.v. P 5.14-720380K discdrive; op de QL_Dag in Zijtaart bracht iemand een (defekte?) Trumpcard mee en ging met een goede naar huis; wie was dit ook weer ? Graag een kort bericht erover, en iemand anders kwam met een printer die niet goed werkte, en ook dat werd al ter plaatse voor een flink deel opgelost.

dus:

Discdrive K 5.14-720380K d.w.z. U werkt met zo'n omschakelbare drive

Discdrive W 5.14-720380K d.w.z. U zou zo'n drive willen hebben.

Discdrive P 5.14_720380K d.w.z. U heeft zo'n drive met problemen.

Persoonlijke Konfiguratie Wensen Problemen

MG 896 K	UK Versie	K1
MG 128 K		K1
JS 2.0 MB		w1
JS 640 K	Exp. 512K Miracle	K2
JS 640 K	Sandy Super Q Board	K1
JS 256 K	"	K1
JM 256 K	"	K1
JS 512 K	Spanjeruitbreiding	K2
JS 128 K		K1
JS 896 K	Trumpcard 768 K	k4
JM 896 K	Trumpcard 768K	K3
JM 640 K	Intern	K1
JM 512 K	Spanjeruitbreiding	K6
		W1
JM 128 K	Standaardversie	K3
AH 128 K	"	K1
AH 512 K	Spanjeruitbreiding	K1
Monitor Mono	Philips	K16
" Kleur	" CM 8833	K4
" "		w1
TV"	CUB	K4
Printer	RGB aansluiting	K1
	NEC P 2200 24nlds LQ	K1
	(via Miracle ser.-parr. converter verbonden)	K
"	Seikosha SP1000 AS	
	(QL) NLQ	k7
"	"SP 1200	K1
"	Star NX 1000	k1
"	" NL 10	K1
"	" LC 10	K1

"	Epson fx Matrix	K1
"	Epson RX 80	K1
"	Panasonic kxp 1080 matrix	k1
"	I B M Proprieter	
"	+ Centr. Interf.	K1
"	Brother HR 5	K1
"	M1109	k1
"	M 1509 Matrix NLQ	K1
"	CE-51 Letterw.+interface	K1
"	JCR	K1
"	Centronics GLP	K1
Harddisk	Miracle	K1
"	?	W1
Discdrive	NEC 1-3.5720K-dzdd	K1
"	NEC 2- " "	K4
"	Mitsubishi	
"	1- 3.5720 K-dzdd	K4
"	Sinclair 1-3.5720K	K1
"	Cumana 1-3.5720K	K1
"	MP 1 * 3.5720K_dddz	K1
"	Canon 1-3.5380K-ezdd	k1
"	2 * 3.5 720K-dzdd	k2
"	1 * 3.5720K	
"	+ 1 * 5.25 380720K	K1
"	1 * 3.5720K	
"	+ 1 * 5.25720K	K1
"	2 * 5.14-380K DZDD	
"	TANDON	K2
"	3 * 5.14-380K DZDD Teac	K1
Discdrive interface	Sandy V1.18 Y	
"	+mouse+QRam+TK2	k1
"	Microperipherals	
"	+ QFLP Eprom	K1
"	Cumana	K2
"	CST	K2
"	MP-QFLP	K1
Batterij Backup	Zelfbouw	K1
ABC-Keybord-interface		K1
Zelfbouw_keyboard + interface		k1
Modem	Tornado super	K1
Modem	Tornado 24 E	K2
Muis		K2
Joystick		K2
Eprom	Toolkit 2	K5
" - Board 3 * 64K		K1
"	Ice	k3
"	Mice	K1
"	CPM	k1
"	Basicode	k1
"	Mouse	K1
Ram_Rom (in Rompoort)K1		
SOFTWARE IN REGELMATIG GEBRUIK:		
RAM in Eprom-poort met schrijfbeveiliging		1
Quill (div. Versies)		10
"Quill-SE"		1
Archive		6
Abacus		1
Easel		1
Chess	SPEL	3
Spy		1
Supercharge		1
Lattice	C	1

Macro-Assembler	GST	3
C-SE	Digital	1
C	GST	2
C Compiler (volledige)		W1
Pascal van Comp.One		1
ANTr.Opacity		1
ANTr.Oprint V 0.04 ontwikk.		1
Flashback		1
Jochen Merz Software div.		1
Lightning		2
Speedscreen		1
Prof. Publisher		1
Desktop Publisher Spec. Edition		1
PAGE DESIGNER DESKTOP		3
FRONT PAGE EXTRA 3"		1
Media Manager Spec. Edition.		11
The Editor Sp. Ed. Tekstverw.		22
Editor Metacombo"		k1
Turbo 2.0 5		
Turbo Toolkit1		
Q-RAM		4
Toolkit II		2
Disctool		2
Pointers & Writers Toolkit Rel.II		1
PRO ASTROLOGER		1
WAR IN THE EAST Leerspel		1
Qcard		1
Q Jump software div.		1
Qliberator		1
QMON		1
Qpack I		2
Qsys		1
QTyp		1
Qptr O.og		1
QCGST		
QD		1
X-Change		3
PCB	CADPRINT	
	TEKENPROGRAMMA	1
EYE-Q	CADTEKENEN	1
GRAPHI QL	CADTEKENEN	
Vastlopen		p2

WIE HEEFT ZELF GEEN ABBONNEMENT MAAR
WIL WEL EEN OF MEER VERTALINGEN VOOR
ONS BLAD MAKEN UIT QL WORLD OF EEN
ANDER BLAD; VULT U DIT IN OP UW
ENQUETEFORMULIER, OPDAT WIJ U ZO'N BLAD
MET CARTRIDGE TOE KUNNEN STUREN OM EEN
ARTIKEL OF TEST TE VERTALEN VAN EEN
PROGRAMMA WAAR U REGELMATIG MEE WERKT
EN DAAR DUS OOK AL ERVARING MEE HEBT
OPGEDAAN.

QL-World abbon./Bereid te vert./geint.. in vert.	2/5/-
QUANTA " " "	1/1/-
Quasar Duitsl. " " "	-/3/-
Profi QL " " "	-/3/-
Kilobyte Belgie	1/-/-
QLONE QLGN-GRONINGEN.	1/-/-

Taalgebruik EngelsDuitsfransItaliaansSpaans 3/3/1
Tot zover wat indrukken; op deze manier hopen we
een totaalbeeld
te krijgen van ons hele QL gebeuren.

STELT U ZICH EENS VOOR:
(UTOPIE !!) U HEEFT OP EEN ARCHIVE
CARTRIDGE OF FLOPPY EEN LEDENLIJST MET
DAARBIJ IEDERS KONFIGURATIE EN
PROGRAMMAGEBRUIK;
daarmee kunt U elk lid opzoeken dat bezig is zoals U
om daarmee van gedachten te wisselen of iets te
organiseren; zou zoiets haalbaar/nuttig/algemeen Uw
interesse en of instemming (ook pertinente weigering,
afwijzing) hebben?
In de Enqueteformulieren van U die we nog binnen
moeten krijgen lezen we dit graag onder Uw
WENSEN.

SPEM QL KEYBOARD

Op de internationale QL dag in Hasselt (B) die vorig jaar gehouden werd stond ook de Italiaanse firma SPEM. Ze zijn oa bekend geworden door hun video-digitizer voor de QL. Ook hebben ze een QL kloon, de Futura, willen uitbrengen. Dit werd echter door Amstrad verhindert. De onderdelen van die computer zijn toen los over de toonbank gegaan. Dit gebeurde in Engeland door Sandy, met het superqboard, QRAM en een systeemkast.

Marco Vacquier

Deze laatste is zeer fraai en biedt plaats aan het originele QL binnenwerk + microdrives + expansie interfaces + discdrives + Rodine SCSI harddisc + interface voor die harddisc.

Ook gooiden ze hun toetsenbord op de markt. Die heb ik daar voor de sterk naar beneden afgeronde prijs van f275,- gekocht. Normaal kost het ca. f400,- en in Hasselt had het eigenlijk een dikke driehonderd gulden moeten opleveren. Toch wel aardig van SPEM.

Dan nu het toetsenbord, dat is een grijs XT-achtig klavier. Links zitten er twee rijen van vijf functie toetsen en rechts zit er een numeriek toetsenbord.

De alfanumerieke toetsen zelf zijn wit, de rest zijn grijs. De basis layout van de toetsen is dezelfde als die van de Engelse QL. Alleen links van de toetsen F1-F5 zijn er de toetsen F6-F10 bijgekomen. Deze doen hetzelfde als SHIFT+F1 - SHIFT+F5. Rechts zit er een numeriek toetsenbord. Daar zit een extra grote 0 toets op, verder zit er onder de Ins toets de Enter functie, onder de Del toets zit _ (underscore), en onder de Reg zit iets wat niets doet. Verder zitten er ook nog de volgende toetsen op het numerieke gedeelte:

/ * . + - =

Onder het bord zitten ook nog twee uitklapbare pootjes en aan de achterkant komt er een lintkabel uit.

Deze lintkabel eindigt op een printplaatje, welke in de voetjes in de QL moeten worden gestoken, waarin normaal de kabels van het originele QL bord steken. Ik laat de kabel via de expansiepoort opening naar buiten gaan, waarbij nog juist plaats is om mijn Trumpcard ook te kunnen aansluiten. De QL heb ik nu verticaal met de connectors omhoog tegen de muur staan. Hierdoor kan de QL beter voor zijn eigen warmte afvoer zorgen. In eerste instantie type het toetsenbord

niet zo lekker. Het voelde een beetje gammel aan. Toen ik het geopend had zag ik dat ze vergeten waren om er nog twee extra parkertjes in te draaien, alhoewel de gaten er al voor in zaten. Slordig, maar verder ziet het er wel netjes uit. Nu typt het wel lekker. De aanslag is licht en bouncing treedt nauwelijks op. Er zit helaas ook geen aanslag indicatie op, bijvoorbeeld een klik als er een toets wordt ingedrukt zoals op een echt XT-toetsenbord. Wel heb ik Ins van Enter los gemaakt en doorverbonden met F9. Deze toets dient namelijk in Quill en in ED van TK2 als insert toets.

Ook heb ik onder het toetsenbord rubberen voetjes aangebracht tegen het verschuiven van het bord tijdens het typen. Deze veranderingen zijn echter puur persoonlijk. Problemen ben ik niet tegen gekomen. Door de manier waarop dit toetsenbord is aangesloten in de QL is het voor 100% compatible met het originele QL toetsenbord en er hoeft voor het aansluiten ervan niet gesoldeerd te worden. De ROM poort blijft dus vrij voor andere doeleinden en er hoeven ook geen chips te worden verplaatst. In Duitsland heb ik voor 15 Mark een stofkap van hard plastic gekocht welke eigenlijk is bedoeld voor een echt IBM XT-toetsenbord. De kap is te breed voor de toetsen, maar steekt niet buiten het toetsenbord uit. Om te voorkomen dat de kap gaat schuiven, heb ik aan de binnenkant van de kap wat piepschuim aangebracht.

Ik moet toegeven dat dit niet een echt goedkoop bord is, het is wel de moeite waard om aan te schaffen hiervan te overwegen, indien er veel en intensief met het QL toetsenbord wordt gewerkt. De aanslag is zeker, de montage is simpel en degelijk, en het is compatible. Ik doe nu mijn QL combinatie zeker voorlopig nog niet de deur uit.

Voor meer informatie kunt u ook terecht bij SPEM in Italie. Bestel dan ook gelijk hun catalogus, daarin staan hard- en software die hier niet of niet meer te koop is. Ze zijn nog steeds actief, want in QL World van september 1989 staat, dat ze een QL bijeenkomst gaan organiseren.

Het adres is:

SPEM di

Masoero Guido, Via Aosta 86, 10154 Torino, Italy.

LINES

In Quasar nr. 43 stond het programma Buggies. Een geinig programma. Als reactie erop heb ik de sources bemachtigd van lines, een ander lijntjes (trekkend en weer uitvegend) programma. Hieronder volgt de source-code (in C).
In de source-code staat alle benodigde materie om het programma lopende te krijgen. Kenny Kroon Pijlstaartlaan 14 3645 GS Vinkeveen tel. 02972 - 3703

```
/*
 * L I N E S
 * Een programma wat lijntjes over het scherm trekt en weer
 * uitveegt.
 * Naar een idee van de op de Sun computers van de V.U. Amsterdam
 * aanwezige screenlock-demo's.
 * Deze source-code in de C-programmeertaal komt daar vandaan.
 * Auteur is onbekend.
 * Aangepast door K. Kroon voor de QL met GST C-compiler en Toolkit
 * II.
 * No copyright.
 * Aanroep vanuit SuperBASIC met de executable genaamd 'lines'
 * aanwezig op mdv2:
 * 'exec_w mdv2 lines'
 * Zelf heb ik Toolkit II continu in gebruik, waardoor er evt. ook
 * argumenten meegegeven kunnen worden. Zie daarvoor het commentaar
 * in de 'main()' -functie en de handleiding bij de GST C-compiler.
 */

#include <stdio.h>

#define MAXIM_X 148 /* Window-grootte in grafische
 * eenheden. */
#define MAXIM_Y 100 /* Toegesplitst op een monitor.
 */
#define X1 0 /* De indices voor het opslaan in de
 */
#define X2 1 /* 2-dimensionale linesbuffer: buffer.
 */
#define Y1 2
#define Y2 3

#define MAX_LINES 100
#define MIN_LINES 3

short *buffer[MAX_LINES]; /* Buffer om de eindpunten van
 */
short buf_table[4 * MAX_LINES]; /* de lijnen in op te slaan.
 */

main(argc,argv)
int argc;
char *argv[];
{
char argbuf[4];
int nr;
short iks_1, iks_2, ij_1, ij_2;
/* Coördinaten eindpunten van actieve lijn. */
short d_iks1, d_iks2, d_ij1, d_ij2;
/* De d_iks/d_ij zijn richtingsvectoren. */

init();
switch ( argc ) { /* Bij de aanroep kan meegegeven worden:
 *
 * - aantal lijnen op scherm
 *
 * - 4 coördinaten van eindpunten start-
 *
 * - 4 getallen = 2 r.v.'s -translatie-vectoren
 *
 * voor het veranderen van de eindpunten
 *
 * van het lijnstuk.
 */
/* Geen input-argumenten meegegeven bij aanroep. */
case 1: nr = 19;
iks_1 = 17; ij_1 = 67; iks_2 = 90; ij_2 = 130;
d_iks1 = 3; d_ij1 = -2; d_iks2 = -5; d_ij2 = 4;
break;
/* Alleen aantal lijnen meegegeven bij aanroep. */
case 2: getarg(1,argbuf,4,argc,argv); nr = atoi(argbuf);
iks_1 = 15; ij_1 = 50; iks_2 = 20; ij_2 = 10;
d_iks1 = 2; d_ij1 = 3; d_iks2 = -1; d_ij2 = -4;
break;
/* Aantal lijnen + eindpunten meegegeven. */
case 6: getarg(1,argbuf,4,argc,argv); nr = atoi(argbuf);
getarg(2,argbuf,4,argc,argv); iks_1 = atoi(argbuf);
getarg(3,argbuf,4,argc,argv); ij_1 = atoi(argbuf);
getarg(4,argbuf,4,argc,argv); iks_2 = atoi(argbuf);
getarg(5,argbuf,4,argc,argv); ij_2 = atoi(argbuf);
d_iks1 = 5; d_ij1 = 1; d_iks2 = -2; d_ij2 = -3;
break;
/* Aantal lijnen + eindpunten lijnstuk
+ translatie-vectoren meegegeven. */
if ( (nr > MAX_LINES) || (nr < MIN_LINES) ) nr = 23;
/* Hier kunnen meerdere input-argumenten-testen worden
geprogrammeerd. */

/* Het eigenlijke werkpaard. */
demo(nr,iks_1,ij_1,iks_2,ij_2,d_iks1,d_ij1,d_iks2,d_ij2);
cls(0);
}

demo(nr,x1,y1,x2,y2,dx1,dy1,dx2,dy2)
/* Het eigenlijke werkpaard. Berekent de nieuwe coördinaten van de
*
* eindpunten van het lijnstuk en tekent daar een rechte lijn
tussen.*
* Na nr aantal lijnen wordt de oudste weer weggehaald.
*
* Het programma stopt zodra bijv. de ENTER-toets of de spatie-
balk *
* wordt ingedrukt.
*/
int nr; /* Aantal lijnen. */
short x1, y1, x2, y2; /* Coördinaten eindpunten eerste
lijnstuk. */
short dx1, dy1, dx2, dy2; /* Translatie-richtingen. */
{
short cr, current = 0;
short max_x, max_y, min_x, min_y;

/* Een binnenrand in het window om op te merken wanneer *
* de eindpunten buiten het window dreigen te vallen. *
* Deze binnenrand hangt af van de dx/dy's! */
max_x = MAXIM_X - abs(dx1,dx2);
min_x = abs(max(dx1,dx2));
max_y = MAXIM_Y - abs(dy1,dy2);
min_y = abs(max(dy1, dy2));

/* Een kader om het window heen. */
ink(2);
line(0,0,MAXIM_X,0); line(MAXIM_X,0,MAXIM_X,MAXIM_Y);
line(0,MAXIM_Y,MAXIM_X,MAXIM_Y); line(0,MAXIM_Y,0,0);

while ( !(keyrow(1) & 65) ) { /* Op bijv. ENTER of spatie-balk ->
stoppen */
/* Eindpunten nieuwste lijn opslaan */
buffer[current][X1] = x1; buffer[current][X2] = x2;
buffer[current][Y1] = y1; buffer[current][Y2] = y2;
ink(7);
line(x1,y1,x2,y2); /* Nieuwe lijn trekken */
cr = (current+1) % nr;
ink(0);
/* De oudste nog liggende lijn weghalen. */
line(buffer[cr][X1], buffer[cr][Y1], buffer[cr][X2],
buffer[cr][Y2]);
/* Eindpunten van de nieuwe lijn bepalen.
* Als de eindpunten een volgende keer buiten *
* het window dreigen te vallen, wordt de *
* richting voor de volgende keren omgedraaid! */
x1 += dx1; if ( (x1 >= max_x) || (x1 <= min_x) ) dx1 = -dx1;
y1 += dy1; if ( (y1 >= max_y) || (y1 <= min_y) ) dy1 = -dy1;
x2 += dx2; if ( (x2 >= max_x) || (x2 <= min_x) ) dx2 = -dx2;
y2 += dy2; if ( (y2 >= max_y) || (y2 <= min_y) ) dy2 = -dy2;
current = cr;
}

max(a,b)
/* Bij de GST-compiler zijn macro's met parameters *
* niet geïmplementeerd. Dan maar een functietje. */
int a, b;
{
if ( a > b )
return a;
else
return b;
}

init()
/* Openen van het window en opzetten van het 2D-array voor de
lijnen. *
* De gebruikte GST-compiler kent geen meer-dimensionale arrays.
* Dus moeten die gesimuleerd worden.
*/
{
int i, *fp;
```


TESTCASE

Onderstaand een overzicht van de eerste software die we naar U verzonden in de eerste ronde en we zijn erg benieuwd naar de resultaten en reacties, en die kwamen al zo snel dat we bij sommigen al weer een tweede ronde tegelijk hebben lopen.

Met deze ronde willen we voornamelijk een kijkje nemen in de Public Domain voorraad van Thornado en Profi QL en we hopen dat er interessante onderdelen bij zijn die we/sommigen /velen nog niet kennen, en als dat blijkt kunnen we die eens apart onder de loep nemen.

Sommigen gaven in hun enqueteformulier niet aan van wel of geen en wat voor een discdrive en aan die leden kunnen we alleen maar programma's op cartridge sturen. Als iemand op onze vraag: "Software in regelmatig gebruik" schrijft: "teveel om op te noemen" dan is dat wel grappig, maar daarmee weten we helaas niets meer en kunnen we helaas iets sturen dat U al tot in hart en nieren kent maar dat verwacht U niet van ons; in zo'n geval verwachten we eigenlijk het omgekeerde nl. van U daarover een artikel voor dit blad. Anderen willen b.v. Quill e.d. testen, maar spreken geen voorkeur uit en of geven niet aan waar ze zelf al regelmatig mee werken zodat we nog niet kunnen beslissen welke tekstverwerkers/achtigen we moeten gaan kopen of in bruikleen moeten proberen te krijgen; om er enkele voor onze QL te noemen: Filebound van PDQL, Fontbench van ML Soft, Master SPY van ARK Distribution, QD en QFont Editor van Merz, QSpell van Eidersoft, QTyp van QJump, Spellbound en Filebound van Sector/PDQL en in de onderstaande pakketten zit ook al een "Wordprocessor" verborgen.

TESTCASE 001: Qterm
modemprogramma uit de
Profi QL Club Promotion (Ultrasoft)
Verzameling div.
Medium : 3.5 disc zonder drukwerk
Aan lid : Jan Bredenbeek 1214KD255
heen d.d..27.09.89.

TESTCASE 002: Archiver
Medium : cartridge zonder drukwerk
Aan lid : Feike Mulder 8574TR17
heen 28 09 1989

TESTCASE 003: ASSEMBLER GST + EDITOR VAN METACOMBO

Medium : cartridge zonder drukwerk
Lid : Erwin Bolwidt 1191PT91

TESTCASE 004: M-PAINT

MEDIUM : cartridge zonder drukwerk
Lid : R. Dirkse 8443DM17A
heen 01 10 89

TESTCASE 005: P.D.Disc nr. I

van QL Prof. User Club/Ultrasoft
MEDIUM : 3.5 DISC zonder drukwerk
Lid : Erwin Bolwidt 1191PT91
heen 02 10 89

TESTCASE 006: P.D. 4 THORNADO

MEDIUM : 3.5 DISC zonder drukwerk
Lid : Marco Vacquier 2717DH14
heen 08 10 89

TESTCASE 007: P.D. 2 THORNADO

MEDIUM : 3.5 DISC + CARTRIDGE
zonder drukwerk
Lid : Tom van der Woude 1443KC60
heen 08 10 89 t

TESTCASE 008: P.D. 3 THORNADO

MEDIUM : 3.5 DISC + CARTRIDGE
zonder drukwerk
Lid : J. Holmer 3531EN61bis
heen 08 10 89

TESTCASE 009: P.D. 1 THORNADO

MEDIUM : 3.5 DISC zonder drukwerk
heen 08 10 89
Lid : Kenny Kroon 3645GS14
heen 08 10 89

**TESTCASE 010: QL-WORLD JAN 1987
"MULTITASKING PAKKETTEN"**

MEDIUM : DRUKWERK
Lid : J. Holmer 3531EN61bis
heen 10 10 89

**TESTCASE 011: QL-WORLD AUG.1989
"PROFESSIONAL PUBLISHER"**

ERVARINGEN + VERTALING.
MEDIUM : DRUKWERK (eigendom van lid) + cartridge
Lid : Ger van der Kamp 7775AP55
heen 13 10 89

TESTCASE : De "Thornado Systems

Club" Public Domain Software Set
Medium : 4 stuks 3.5 discs met clubblad
en hard-/softwareprogramma

Programmeren met QPTR - Deel I •

Omdat ik al meerdere vragen om nadere informatie betreffende QPTR heb gehad (zeg, de gebruikers was de omgang ermee totaal niet duidelijk), dacht ik zelf, omdat het misschien een paar mensen zou kunnen interesseren, maak toch een kleine cursus. Let wel, dit is geen vertaling van de engelse handleiding, en het is totaal niet de bedoeling, dit als de handleiding voor alle mensen te zien, die het programma illegaal gekopieerd hebben en dus ook niet in het bezit van een originele handleiding zijn.

Jochen Merz

Als achtergrond: De ontwikkeling van QPTR heeft de Firma QJUMP Verlies gebracht; het absurde aan de hele zaak is: de verliezen waren van te voren ingecalculeerd, het werd alleen 'volledigheids halve' gemaakt. Ik appelleer nu dus aan de eerlijkheid: wie met QPTR werkt, zou het ook als origineel moeten bezitten.

Nu ter zake: zoals al gezegd, vele mensen komen er met QPTR niet uit. De verklaringen zijn te weinig, de demo's te complex gehouden. Wie de Window Manager in maschinencode geprogrammeerd heeft, weet ongeveer, hoe het in SuperBASIC gaat (omgekeerd niet absoluut) er zijn er niet veel, die in machinecode iets ermee tot stand hebben gebracht, in SuperBASIC nog veel minder.

Ik denk dat het het beste is, deel voor deel met voorbeelden door te werken, die compleet uitgelegd worden. Het zou weliswaar leuk zijn, een voorbeeld te hebben, welk alles bevat (Loose Menu Items, Information Subwindows, Application Menu Subwindows, indien mogelijk, nog met Sections), echter daar kijkt niemand meer door heen. Daarom gaan we liever het ene ding na het andere aan.

Het eenvoudigste en belangrijkste bouwelement is het Loose Menu Item. Daarvan zijn er meestal knap veel (veel mensen komen er daarom niet uit), een bekend Loose Menu Item is het van QRAM bekende 'QUIT' of 'HELP'. Ze kunnen naar gelieven over het venster verstrooid zijn.

Nu als voorbeeld: we maken als eerste een klein venster, in welk slechts drie

Loose Menu Items zijn: EINDE (erg belangrijk!), een kleintje met de zinvolle naam 'Klein' en een groot met de verstandige naam 'Groot'. EINDE doet dat, wat het moet doen, namelijk, het venster laten verdwijnen. Groot en Klein kunnen weliswaar gekozen worden, doen echter niets. Dit is aan de toekomst overgelaten.

Belangrijkste regel: SuperBASIC's #0 moet een OUTLINE hebben. Dit moet zijn, omdat het namelijk zo moet zijn. (Hier is geen speld tussen te krijgen! P.D.) Zonder een outline weigert de Window Manager elke Pointer-lees-functie in welk SuperBASIC venster dan ook toe te passen, en alleen met een verstandige outline laat hij zich overtuigen. Dus, wie in zijn BOOT geen outline instelt, moet dit op z'n laatst nu doen:

```
OUTLN #0,512,256,0,0
```

Bedekt het hele scherm, we kunnen nu ons kleine venstertje overal optrekken. Met kleinere outline's moeten alle andere SuperBASIC-vensters ook binnen deze outline liggen. Maar wat vertel ik, dat weet toch een ieder...!?

Dan kan nu het voorbeeld worden ingevoerd. Wie super slim is, laat de REMark's weg (dubbele punten zijn voor de loop van het programma niet echt noodzakelijk).

Als eerste worden overbodige variabelen, kanalen en Heap Allocations gewist; dat schaadt niets.

Dan moeten we in mode 4 gaan, omdat alle grootten voor mode 4 ingevoerd zijn. Mode 8 heeft een x-scaling van 2, dit is weliswaar geen probleem, verwacht echter momenteel meer dan het helpt.

Dan besluiten we, hoeveel Loose Menu Items we willen hebben. Alle tellers en aanverwante moet men aan het begin definiëren, opdat men slechts een keer iets hoeft te veranderen, als men Items wil verwijderen of vaststelt, dat men er veel te weinig heeft. Geteld wordt altijd vanaf 0, wij hebben er drie, dus moet er een 2 staan. Precies meetellen, hier moet het begrepen zijn: drie dingen, van 0 af, maakt 0, 1 en 2, 2 is dus het grootte getal, daarom 2.

Dan lezen we de attributen in. Vier

inschrijvingen per veld, de eerste is de grootte en kleur van de border om het actuele item, dan komen achtergrond en schrijfkleur van drie toestanden, die een item aannemen kan. De andere waarden laten we voorlopig maar 0, dit komt later. De drie toestanden zijn:

-niet verkiesbaar (in QRAM rood op zwart);

-verkiesbaar (wit op zwart) en

-gekozen (wit op rood).

We hebben hier een wat andere variatie genomen, doch hier kan ieder voor zich zelf wat proberen!

Goed, nu volgen de items zelf. Elk item heeft een grootte, en een plaats in het venster. De grootte is absoluut (wat anders), de plaats is relatief tot het venster (dat er nog niet is). Dan volgt de justificatie: centreren is 0,

negatief is de waarde van het aantal pixels vanaf de linkse rand, positief vanaf de rechtse; volkomen logisch geldt dit natuurlijk ook voor de vertikaal.

Dan komt een keuzetoetsdruk. Deze zou de begin letter van de naam van het menu-item zijn. 'EINDE' heeft geen beginletter, het is een gebeurtenis (weliswaar niet zo mieters als 6 goede in de LOTTO), hiervoor zijn er speciale waarden. EINDE heeft de code 3, daarom werd ook de variabele quit\$ gedefinieerd. Net bij de toetskeuzen is er een truc. Zoals je ziet, werd elk veld gedimensioneerd, alleen sk\$, het veld voor de toetskeuze, niet. Waarom?

Nu, strings zijn toch eendimensionaal! Wij hebben slechts een teken per inschrijving, dus is een eenvoudige string voldoende. Dan komt het type van de inhoud van het item. Wij kiezen voor het gemak voor een string. Nu komt de inhoud, omdat wij type string aangegeven hebben, moet hier zo mogelijk ook een string komen. Dingen zoals Sprites, Pattern und Blobs besparen wij ons ook.

Reserved for future use, als het ware! Het veld lflag% bevat de toestand van een Loose Menu Items (op elk moment), hier kunnen we echter zo doen, alsof een item al gekozen is of het als onverkiesbaar te markeren (doen we nu echter niet). Dat wat het.

Nu moeten we alles in een lijst bundelen, ons QPTR kijkt na, of we tot zover alles goed gedefinieerd hebben. SuperBASIC kankert eventueel, machinecode sterft eenvoudig en aangrijpend af.

Nu lezen we nog de vensterdefinities (grootte en positie, relatief tov het venster, waar de wijzer te voorschijn moet komen;

wat niet alles kan!), gevolgd door de schaduwgrootte (zeer belangrijk!!!), bordergrootte en kleur en het papier.

Uit dit alles maken we nu een complete window definitie. QPTR munit ook hier, als iets grondig fout is. De waarde, die we terug krijgen (wdef, in het voorbeeld), kan men als een soort kanaalnummer beschouwen. We moeten nu in plaats van het bekende #-kanaalnummer als parameter steeds wdef aan de window manager doorgeven, als we iets met het venster willen doen.

Nu kunnen we dit venster als pulldown-venster neerhalen. De beide '-1'en geven aan, dat het venster daar moet worden neergehaald, waar de wijzer is. Hier kunnen ook absolute cordinaten staan.

Als volgende kan de wijzer eindeloos worden afgelezen. We hebben nu een grote daad, namelijk de gebeurtenis EINDE, welk het gebeurtenisnummer 2 heeft (steeds een minder dan de keuzetoets).

Als ESC gedrukt of EINDE gekozen is, trekken we met DR_UNST het pulldownvenster weer weg (beslist doen, anders krijg je het slechts zeer moeilijk weg, CLOSE werkt namelijk niet!!!) en zijn klaar.

Zo, als alles tot zover loopt, en begrepen is, is al veel werk verzet.

Volgende keer willen we een paar akties meer starten, het venster verplaatsbaar maken en nog een paar dingen meer.

```

10 :
20 REMark Klein demootje van QPTR
   (slecht met een paar
30 REMark Loose Menu Items)
40 :
50 REMark Jochen Merz, 1988
100 :
110 REMark Alle variabelen und
    Workspace wissen
120 CLEAR: CLOSE: CLHP: RESTORE
130 :
140 IF RMODE<>4: MODE 4
150 :
160 REMark We hebben drie Items,
    0 telt mee!
170 max_lit=2
180 :
190 REMark Keuzetoets voordefinieren
200 quit$ = CHR$(3)
210 :
220 REMark Als eerst de attributen
    voor di Loose Menu Items
221 REMark inlezen
225 REMark (als beste een keer de
    DATAs onder bekijken!!!)
230 DIM attr(3,3)

```



```

240 FOR i = 0 TO 3
250   FOR j = 0 TO 3
260     READ attr(i,j)
270   NEXT j
280 NEXT i
290 :
300 REMark Nu alle Parameters voor
    elk Item inlezen
310 DIM size%(max_lit,1)
320 DIM org%(max_lit,1)
330 DIM jus%(max_lit,1)
340 sk$=''
350 DIM type%(max_lit)
360 DIM strg$(max_lit,20)
370 DIM pspr(max_lit)
380 DIM pblb(max_lit)
390 DIM ppat(max_lit)
400 DIM lflag%(max_lit)
410 FOR i = 0 TO max_lit
420   READ size%(i,0),size%(i,1)
430   READ org%(i,0),org%(i,1)
440   READ jus%(i,0),jus%(i,1)
450   READ skk$: sk$ = sk$&skk$
460   READ type%(i)
470   READ strg$(i)
480   READ pspr(i)
490   READ pblb(i)
500   READ ppat(i)
510   READ lflag%(max_lit)
520 NEXT i
530 :
540 REMark We maken nu een Loose Menu
    Item Lijst
550 lilst = MK_LIL(attr, size%, org%,
    jus%, sk$, type%, strg$,
    pspr, pblb, ppat)

560 :
570 DIM wdef%(3)
580 FOR i=0 TO 3: READ wdef%(i)
590 :
600 DIM wattr%(3)
610 FOR i=0 TO 3: READ wattr%(i)
620 :
630 REMark Nu wordt een Window
    Definition Lijst gemaakt,
631 REMark in welk de Loose Menu
    Items ingegeven worden
640 wdef =
    MK_WDEF(wdef%,wattr%,0,lilst,0,0)
650 :
660 REMark We openen een venster en
    drukken het
670 DR_PULD wdef,-1,-1,lflag%
680 :
690 REMark Nu kan eindeloos de
    Pointer uitgelezen worden
700 REPEAT rd_ptr_loop
710   RD_PTR wdef, item%, swnum%,
    event%, xrel%, yrel%, lflag%
720   IF event%=2:DR_UNST wdef:STOP
730 END REPEAT rd_ptr_loop
740 :
750 REMark Loose Menu Item Attributen
760 :
770 REMark Grootte, kleur van Current
    Item Border
780 DATA 1,7,0,0
790 REMark Paper, Ink voor
    onverkiesbaar Item
800 DATA 0,2,0,0
810 REMark Verkiesbaar Item
820 DATA 0,7,0,0

```

```

830 REMark Gekozen Item
840 DATA 2,0,0,0
850 :
860 REMark Items
870 :
880 DATA 36, 12, 6, 4, 0, 0,
    quit$, 0, 'EINDE', 0, 0, 0, 0
890 DATA 36, 12, 48, 4, 0, 0,
    'K', 0, 'Klein', 0, 0, 0, 0
900 DATA 36*2+6, 12, 6, 18, 0, 0,
    'G', 0, 'Groot', 0, 0, 0, 0
910 :
920 REMark Window definition
930 :
940 DATA 90,34,10,10
950 DATA 5,1,255,2

```

Vertaald door:

Peter Dalmaijer
 Peelland 1
 5171 ZR KAATSHEUVEL

Na de beide artikelen van Jochen Merz, komt er nog een aflevering van Marcel Kamp en mijzelf. Hierin wordt een complete applicatie gemaakt en beschreven. Daarna zult u het verder alleen moeten doen.

"QL512K SPANJER" met QL DISC CARD.

Enige tijd geleden kondigde Miracle de QL DISC CARD aan, een Trumpcard zonder geheugen-uitbreiding, maar verder met alle mogelijkheden van de normale Trumpcard, met als extra de mogelijkheid van de aansturing van vier verschillende discdrives, i.p.v. twee zoals we gewend waren, een uitgebreidere discdrive-interface dus.

Het is namelijk niet mogelijk deze 512K uit te breiden met b.v. de 256K trumpcard om op die manier ook die 768K / 896K totaal te krijgen met daarbovenop alle gemakken van de trumpcard.

Met die nieuwe QL DISC CARD heeft U nu wel al die voordelen, maar geen vermeerdering van de 512K, wel dus de mogelijkheid van twee drives meer, en omdat het al weer een tijd geleden is dat er iets over die de hemel ingeprezen Trumpcard is geschreven zullen we hier nog eens een keer de belangrijkste eigenschappen op een rijtje zetten.

RAM_DISC:

Hiermee kunt U bliksemsnel, in minimaal 9 seconden en maximaal 27 seconden, 3 taperondjes van 9 seconden, Uw volle cartridgeinhoud even naar RAM_DISC schrijven, Uw cartridge even oprispen door ze een paar keer te formatteren en daarna de RAM_DISC inhoud weer terug zetten op diezelfde cartridge; als er bij het overzetten naar RAM_DISC zwakke plekken in Uw tape zitten, waardoor de inhoud niet voor de volle 100% overkomt wordt dit op het scherm, als U de directory opvraagt met sterretjes achter het betreffende onderdeel aangegeven. Als U vanaf floppy naar RAM_DISC wilt schrijven dan gebeurt dit op de iets minder snelle gewone manier van copieren van floppy naar floppy, waarbij U wel het voordeel heeft, met een enkele discdrive toch te kunnen kopiëren. Als U b.v. Quill enz. gaat laden zal automatisch een deel van het RAM-DISC gebied ingebruik worden genomen, zodat U dit niet meer ergens anders voor kunt gebruiken; vooraf kunt U wel door formatteren een zeker gebiedsdeel afschermen voor speciaal gebruik.

PRINTERBUFFER:

Hiermee kunt U tijdens het printen gewoon doorwerken.

TOOLKIT II:

Dit voor iedereen onmisbare stuk "gereedschap" maakt Uw QL een stuk gebruiksvriendelijker en daardoor indirect ook veel sneller.

SCREEN_DUMP :

Hiermee kunt U direkt uitprinten wat er op Uw scherm te zien is.

MEMORY CUT :

Hiermee kunt U elk moment zien hoeveel vrije geheugenruimte er nog beschikbaar is. Uitgebreidere en betere uitleg vindt U in eerdere Quasars op pag. 629 van Kees van der Wal en nog een artikel op pag. 677

Franco huis zal hij momenteel zo'n Hfl.350.- gaan kosten. incl. 18.5% BTW aan de postbode.

SECTOR SOFTWARE

Er verschijnt een herdruk van het boek van Jan Jones : "THE DEFINITIVE HANDBOOK" en de prijs is £8.- incl. porto enz. in Engeland bij Sector Software en voor £39.- ipv. £129,- een partij Tandata QCOM STACKING MODEMS, voll. RS232 , 75-9600 Baud, autodial/answer, Prestel s/w, BT goedgekeurd; daarbij kunt U voor £2.50 ipv. £30,- het programma QUALSOFT TERMINAL kopen, tegelijk met dit modem.

Het adres: Sector Software, 39 Wray Crescent, Ulnes Walton, Leyland, Lancs PR5 3NA. Tel. 09 44 772 454328/Fax. 09 44 772 454680/Prestel Mbx 772 454328 na 18.00 uur

MIRACLE harddisk •

Met de bestelling kwam een microcartridge mee met software en een uitgeprinte quill_doc-file.

Altijd wat opgewonden als er weer zo'n nieuwe black box in huis komt, hang ik 'm aan m'n QL en aan de stekerdoos. Alles wordt dan tegelijk op spanning gezet, het trafo stekertje van de QL gaat er echter het laatst in.

J. Deenik

De rust in huis is verdwenen, de harddisk ventilator maakt een geluid alsof hij probeert de hele woning te koelen. Door de korte verbinding met de QL is het niet mogelijk het ding ergens ver weg te verstoppen. Aan toetsenborden aan een draadje naar de QL heb ik ook geen behoefte en om een andere QL als netwerkstation te gebruiken om de harde schijf buiten hoorafstand te krijgen, lijkt me ook geen oplossing. Een suskast met ventilatiesleuven moet 't dan maar worden.

Dat is dus gelukt, 1 cm dik triplex van een vroeger kinderbedje, de plaatjes aan elkaar genageld en gelijmd, eventuele gaten opgevuld met filler, 4 45 cm lange stukken van oude fietsbinnenbanden met een riemperforatietang van ronde gaatjes op 3 cm van de einden voorzien, 4 bolkopschroeven om deze rubber banden aan de constructie te bevestigen, 4 voetdopjes met spijkertjes en wat stukken gebruikt filtermat uit de luchtverwarmingsinstallatie als geluidsabsorberend materiaal. Het geheel netjes geschuurd, geplamuurd, gegrond en gespoten in prachtig sinclair zwart. Het ziet er goed uit. Een schets is aan dit artikel toegevoegd.

Het geluid wordt meer gereduceerd dan ik had durven hopen, voor mij nu acceptabel. Wel maakt het ding soms aan het begin van het ermee werken wat meer lawaai. Of Jan Bredenbeek met deze voorziening 's nachts wel met z'n QL kan slapen? Een lichte temperatuurstijging treedt na een paar uurtjes werken op, kwalijke gevolgen zijn niet geconstateerd, maar ik garandeer natuurlijk niets.

De ventilatie moet zo min mogelijk worden gehinderd. Verlaat je de QL voor enige tijd en blijft hij aan staan, dan is de deksel er eenvoudig af te halen zodat de ventilatie

vrijwel onbelemmerd is. De deksel er weer opzetten is geen probleem.

De harddisk is aangesloten op de eprom ingang van de QL. Daarom is de harde schijf bovenop weer van een gaatje voorzien, dat ik -omdat het sluitplaatje van de QL niet goed paste- met een stukje plakband tegen stof afgesloten heb. De suskast houdt geen rekening met een plaats voor een eprom. Daartoe moet het ontwerp zonodig worden aangepast. Gebruik je incidenteel een eprom, dan kan ook overwogen worden de deksel er maar even af te laten en het geluid van de disk voor lief te nemen.

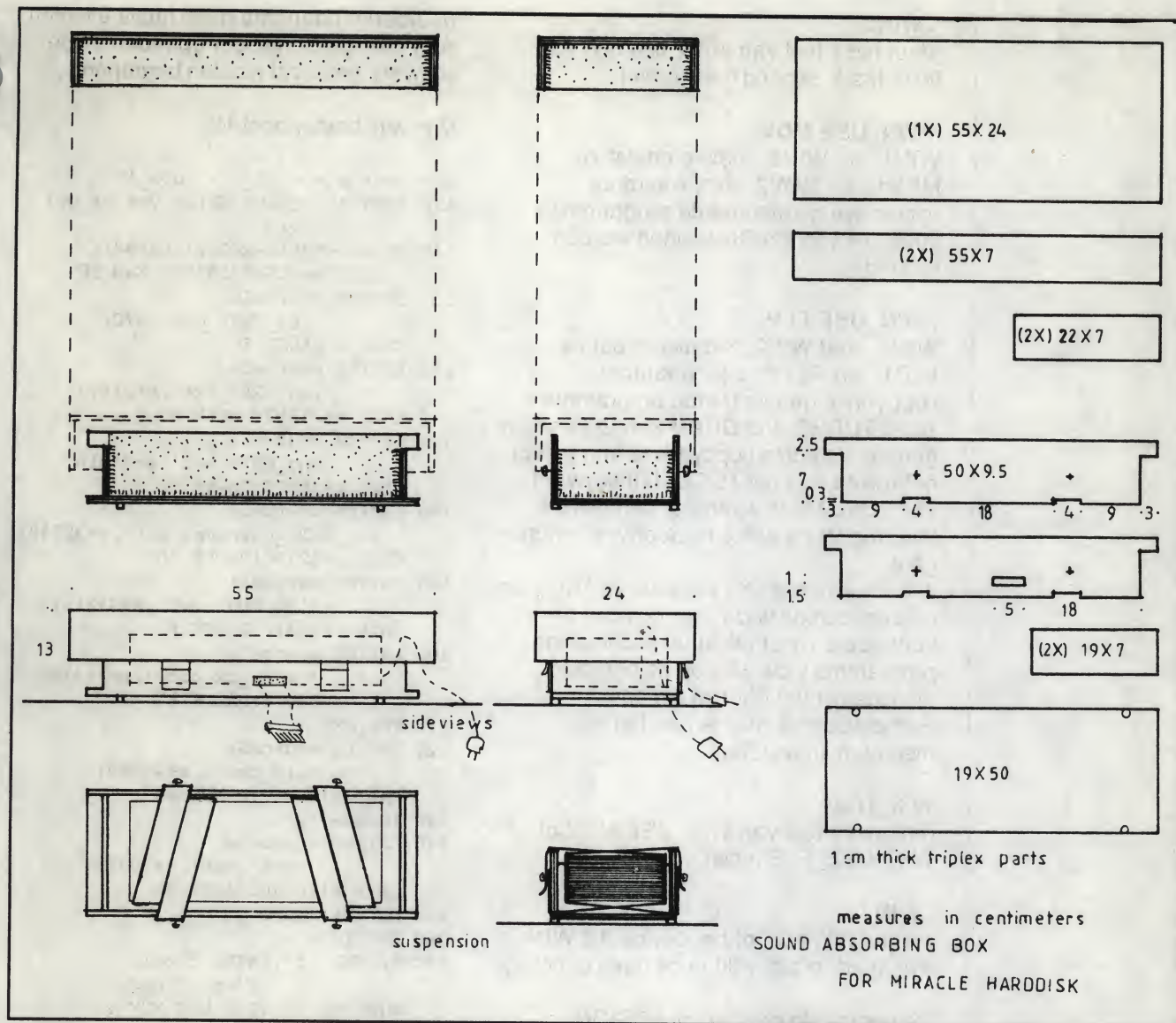
De constructie bestaat uit twee dozen die in elkaar passen. De binnenste doos is inwendig 2 cm breder, 6 cm langer en 2,5 cm hoger dan de harde schijf. De bovenkant is open, de eindplaatjes zijn 2,5 cm lager dan voor- en achterplaatjes terwille van de ventilatie. De filtermat wordt netjes op maat geknipt en aan de binnenkant aangebracht. De rubberbanden worden aan hun korte eind aan de schroeven gehaakt, door een smal gleufje in het triplex en de filtermat naar binnen getrokken, om de harde schijf gewikkeld en over de rand weer aangehaakt. De harde schijf hangt zodoende in de banden en maakt geen contact met de constructie. De deksel is inwendig 3 cm breder dan de doos die hij moet afdekken, 6 cm langer en 7 cm hoog en ook weer aan de binnenzijde voorzien van het filter of een ander geluidsabsorberend materiaal. Na het plaatsen cq ophangen van de harde schijf, wordt de deksel erop gezet, ervoor zorgend dat de aan beide zijden gemaakte slakkehuisopeningen open blijven. Vergeet niet het kleine gat t.b.v. de steker naar de QL; dit gat wordt door de filtermat gedicht.

De electriciteits kabel gaat door een van de ventilatie gaten naar de stekerdoos. De gehele doos is 13 cm hoog, 24 cm lang en 55 cm lang.

De led-functie op de harde schijf is een mysterie, maar door de doos nu aan mijn oog onttrokken.

Dan begint elke keer weer het geworstel om de nieuwe keywords te begrijpen.

Het komt bij de makers kennelijk niet op, de redelijke goede voorbeelden uit de oer user guide te gebruiken en de typographie zo te maken dat de bladen in het keyword hoofdstuk kunnen worden ingevoegd. Net als met de TOOLKITII keywords hoop ik dat er nog eens een weldoener komt, die alles haarfijn uit de doeken doet: functie, taak parameters, simpele voorbeelden.

Hieronder probeer ik aan te geven hoe enkele win-keywords volgens mij functioneren, waarbij als voorbeeld first en file fictieve subdirectories cq files voorstellen.

. MAKE_DIR WIN1_first1 creeert een potentiële subdirectory first1, waarnaar files kunnen worden gesaved, met namen als first1_file1 en first1_file2 enz; na DIR WIN1_ zie je op de directory-lijst slechts, naast wat eerder op WIN1_ was gesaved aan files: first1 en na DIR WIN1_first1: file1, file2 enz. MAKE_DIR WIN1_first1_second1 creeert de sub-

subdirectory second1 in subdirectory first1, waar ook weer files naar toe kunnen worden gesaved, enz.

. FMAKE_DIR (first1)

moet informatie over het bestaan van subdirectories geven, doch levert altijd -7 op of de subdirectory named first1 bestaat of niet. Ik heb dus weinig vertrouwen in de werking van dit keyword, " ipv haakjes werkt ook niet.

. WIN2 first1

zorgt dat onder WIN2_ subdirectory first1 wordt gelezen, wordt geladen of wordt gesaved; bv DIR WIN2_ produceert file1, file2 enz. Dit commando kan slechts voor een subdirectory tegelijk worden toegepast er zijn geen WIN3_, WIN4_ enz. DIR WIN1_ levert dan de hoofddirectory die niet met een MAKE_DIR is gemaakt.. WIN2 first1, first1_second1 maakt dat WIN1_ zich richt op subdirectory first1 en WIN2_ op sub-subdirectory first1_second1.

. WIN2-

-doet het effect van WIN2 first1, WIN2 first1,first1_second1 enz teniet.

. WIN_USE MDV

WIN1_ en WIN2_ simuleren dat ze MDV1_ en MDV2_ zijn, waardoor microdrive georiënteerde programma's zoals die van PSION kunnen worden gerund.

. WIN_USE FLP

WIN1_ and WIN2_ simuleren dat ze FLP1_ en FLP2_ zijn, waardoor floppydrive georiënteerde programma's zoals TURBO and QRAM kunnen worden gerund. Je echte floppydrives kun je nog gebruiken met het TOOLKITII keyword FLP_USE MDV, waardoor dan wel de toegang tot de echte microdrives verloren gaat.

Ik gebruikte het TKII keyword ALTKEY om op eenvoudige wijze van devices te verwisselen. Het effect op multitasking programma's die zich op de originele devices richten lijkt niet florisant. Samenvattend, geef ik aan het slot hiervan mijn bootfile.

WIN_USE-

doet het effect van WIN_USE MDV of WIN_USE_FLP teniet.

. WIN "

zorgt dat WIN2_ of het device dat WIN simuleert te zijn, kijkt in de main directory.

De voorbeeld bootfile voor PSION programma's in de doc-file voor de harddisk, beëindig ik met WIN_USE:WIN2 om de authentieke devices terug te verkrijgen.

Wat ik savede op deze harddisk, kan weer worden geload of geexeced en wel sneller dan van mijn diskdrive. Saving en loading worden nu, de harddisk veilig(?) in de geluidsabsorberende doos, begeleid door meer discrete geluiden. Na een paar seconden, hoor je de harddisk automatisch in een gefixeerde positie komen.

Conclusie. Al vormen een harddisk en een interface een duur memory-device (ongeveer 10 maal zoveel als de kosten van floppies zonder drive), het spreidt het risico de toegang tot geheugens te verliezen, dwingt tot systematisch file-management, werkt sneller en beperkt de handenarbeid.

Miracle heeft veel gedaan om van de QL een uptodate computer te maken en na een tijdje met de harddisk gewerkt te hebben, begin ik het ding meer te

waarderen naarmate geen fatale effecten door mijn geluiddemper optreden en de software beter zal worden begrepen.

Mijn winchester boot-file:

```
120 source$='win1_startups_'
130 INPUT#0,'QRAM? ENTER yes or no:
    ';a$
140 IF a$=='y':s=RESPR(102588):
    ELSE s=RESPR(50770):END IF
150 LBYTES source$&
    'lng_TEXT_ext',s+0:
    CALL s:PAUSE 60
160 LBYTES source$&
    'lng_GRAF_ext',s+21652:
    CALL s+21652:PAUSE 60
170 LBYTES source$&
    'lng_MATH_ext',s+25910:
    CALL s+25910:PAUSE 60
180 LBYTES source$&
    'lng_MATH_newnames_ext',s+32790:
    CALL s+32790:PAUSE 60
190 LBYTES source$&
    'lng_FONT_ext',s+39316:
    CALL s+39316:PAUSE 60
200 LBYTES source$&
    'turbo_tk_code',s+39936:
    CALL s+39936:PAUSE 60
210 TK2_EXT
220 LBYTES source$&
    'win_rext',s+46080:
    CALL s+46080:PAUSE 60
230 IF a$=='y'
240 LBYTES source$&
    'boot_rext',s+50770:
    CALL s+50770:PAUSE 60
250 HOTKEY:PAUSE 60
260 END IF
270 ALTKEY 'f','WIN2 flopl,
    flopl flopl2:
    WIN_USE flp:FLP_USE MDV':
    PAUSE 60
280 ALTKEY 'w','WIN2:WIN USE:
    FLP_USE FLP':PAUSE 60
290 CLS:PRINT#0,"ALT F: swaps win to
    floppies & floppies to mdv's;
    ALT W:destroys the former;
    press any key"
300 PAUSE:MODE 4:NEW
```

Tot slot nog een compliment voor de prima verzamelmap voor ons blad, waarin nu de helft van alle uitgaven is ondergebracht zodat er wel een run op de rest zal ontstaan!

j. deenik gruttolaan 4,
leidschendam,
2261 ev leidschendam,

BIJEENKOMSTEN ORGANISEREN.

Uit de Enquete blijkt dat diverse leden wel een bijeenkomst (mee) willen organiseren en dit willen we via dit blad gaarne ondersteunen en waarnodig ook daadwerkelijk met U meegaan als U dit wenselijk vindt, naar de door U bedachte lokatie om deze te evalueren op diverse punten die we hieronder eens op een rijtje zetten. U kunt ook gewapend met dit blad (artikel) in de hand daar binnen stappen voor een orienterend gesprek en het bij eventuele belangstelling even achterlaten om het later weer op te halen.

- A Zaalhuur gratis, want we kunnen nooit een bepaalde opkomst garanderen maar die zal vaak al gauw tussen de 25 tot 100 leden liggen; graag de mogelijkheid tot koffie, soep, slaatje, kleine warme hap e.d.
- B Weg van de snelweg, maar niet al te ver er vandaan de binnenlanden in , b.v. maximaal 5 tot 10 km en wel gemakkelijk te vinden.
- C Ook per openbaar vervoer bereikbaar, zonder al te veel omwegen, is belangrijk.
- D Zowel op zaterdagen van 9.00 tot 16.00 uur als op zondag omdat veel leden op de ene dag niet en de andere dag wel kunnen; om deze reden zou het ideaal zijn als er beurtelings op zaterdag of zondag een bijeenkomst is en als het een erg goede gelegenheid is met een goede sfeer en ligging en uitbreidbare zaalruimte dan kan de opzet groter worden, ook internationaal, voor twee dagen na elkaar.
- E Een centrale ligging, landelijk voor grote bijeenkomsten, of regionaal, want de meeste leden zitten geconcentreerd rond de universiteitssteden, maar de ervaring leert dat dit voor velen niet zo heel erg belangrijk is, doch we moeten het zo gunstig mogelijk maken voor zoveel mogelijk leden.

Dit betekent dat we landelijk gezien regelmatig bijeenkomsten zouden moeten hebben tussen:

- 1/ Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag
- 2/ Tilburg, Eindhoven, Nijmegen
- 3/ Groningen
- 4/ Twente
- 5/ Maastricht

waarvan de laatstgenoemden waarschijnlijk wel meer op bezoek zullen gaan over onze landsgrenzen.

- F Een ruime, veilige, rustige parkeergelegenheid, vlak bij de zaal is wel erg belangrijk.
- G Een redelijke hoeveelheid stopcontacten, tafels en stoelen, eventueel een microfoon.

Voordat U een definitieve afspraak maakt is het goed om even met de redactie te bellen om af te stemmen of er geen twee bijeenkomsten samen vallen of bijna of erg dicht bij elkaar in de buurt.

De beste dagen, rekening gehouden met diverse vaststaande bijeenkomsten in binnen en buitenland lijken ons het derde, vierde en laatste weekend van de maand.

Van onze oosterburen hebben we nu ook wat meer gegevens over hun bijeenkomsten en die zullen we hieronder een keer apart vermelden, maar van sommige regio's hebben ze geen vaste dagen, en of lokaties.

NOORD I: 2_e zaterdag van de maand in "DESY", Laborgebäude I, Notkestr. 85, 2000 Hamburg 54; info : K.J. Fitschen, Griegstr. 45, 2000 Hamburg 50
Tel. 09 49 40 8802507, en Hans Hoelscher, Postfach 1347, 2730 Zeven.
Tel.: 09 49 4281 6442

BERLIJN : 3_e zaterdag in elk kwartaal in "Spandauer Bock", Moritzstr. 2, 1000 Berlin 20 Info: Peter Noske, Aspenweg 31, 1000 Berlin 20
Tel.: 09 49 30 3366874

WEST I: Laatste zaterdag v/d maand in "Begegnungsstaette der Arbeiterwohlfahrt Duisburg", Goeckingstr. 45, 4100 Duisburg_Beeck Info: Peter Kawohl, Horst 3, 4236 Hamminkeln 1, Tel. 09 49 2852 3656

WEST II: 2_e zaterdag v/d maand in "Quaecker Nachbarschaftsheim", Kreuzerstr.5, 5000 Koeln 1, an der Inneren Kanalstr.-Venloerstr. Info: Dieter Tendyra, Duerenerstr 7, 5165 Huertgenwald/Gey, Tel.: 09 49 2429 2687

Sued I: Elke zaterdag in "CLUBRAUM", Pilotystr. 27-29, 8500 Nuernberg, Info: Heinz Geyer, Badener Str. 34, 8503 Altdorf. Tel 09 49 9187 2494

Sued II: In Gasthof "Astaller Hof", Guldeinstr. 35, 8000 Muenchen
In Studentenwohnheim "AM Heim", Schillerstr. 98, 8900 Augsburg
Info: Wolfgang Schulz, Allgaeuerstr. 66, 8950 Kaufbeuren.
Tel.: 09 49 8341 14443.

Discdrive _uitbreiding, van een naar twee of van twee naar drie.

Een discdrive 5.1/4-360K is een hele verbetering bij bestaande microdrives, want het werkt veel sneller en een floppy is nu eenmaal beter dan de tape van onze cartridges en bovendien nog veel goedkoper, omdat de prijs van een floppy veel lager ligt dan die van een cartridge en veel meer opslag-capaciteit heeft. Toch is een discdrive ook een behoorlijke investering, maar iedereen heeft wel zijn gegronde redenen om er wel of niet mee te (gaan) werken.

Een dubbele drive heeft het grote voordeel van een kopieermogelijkheid, als je tenminste geen TRUMP-CARD OF RAMDISC_PROGRAMMA gebruikt, want dan heb je eigenlijk daarmee al een extra drive.

Een 3.5-720K drive is weer een hele verbetering ten opzichte van de 5.1/4-360K door snelheid, capaciteit en degelijkheid, en ook hier biedt een dubbele weer extra comfort, maar een combinatie van 3.5/5.1/4 geeft de mogelijkheid om met veel meer gebruikers uit te kunnen wisselen en samen te werken, vooral ook als we toegang zoeken naar MS/DOS formaten die vaak op 5.1/4 werken.

Bij Timtronix in Groningen (050-140937) kochten we een kleine 3.5/720K losse TEAC inbouwdrive om een 5.1/4-360K aan te vullen voor Hfl.194,25 incl. portokosten. Deze kleine drive heeft een zwart front, is 10 cm breed, 4 cm hoog en 14 cm diep, werkt geruisloos en erg snel, dus modern van opzet. Een goede gestabiliseerde voeding daarvoor kost er Hfl. 24,95 incl.BTW. en 75 cm 34_aderige bandkabel plus een paar idem konnektoren ook ongeveer Hfl. 25,- en als er in je

bestaande kastje geen ruimte over is moet daar nog een kastje bij komen en die zijn er voor elke prijs, b.v. op de HCC_dagen in Utrecht op 24 en 25 november in de jaarbeurshallen in Utrecht en in allerlei rommelbakken in de elektronica winkels. Bij Timtronix in Groningen bieden ze ook 5.1/4-360K aan voor Hfl. 59,- met kleine foutjes of twee voor 100,-, maar wat dit voor foutjes zijn is ons niet bekend, maar mogelijk toch interessant voor de betere knutselaar.

Zo'n 5 1/4-360K kant en klare drive biedt Miracle ook aan (450,- incl.BTW) met doorvoerkonnektor om hem als MS-DOS-EMULATIE of Disc_over station toe te voegen aan Uw reeds bestaande 3.5 drive(s), zodat U beide formaten floppies kunt draaien.

Wie al twee drives heeft met een TRUMP-CARD kan niet direkt een derde drive aansluiten, want de TRUMP-CARD bestuurt er maximaal twee.

In en uitpluggen, wanneer de QL ingeschakeld is kan tot ernstige beschadiging van de MOS circuits leiden, zodat we een andere oplossing moeten zoeken. De drives worden door de TRUMP-CARD bestuurd via een (34-P) standaard IBM-compatible "Shugart"-bus; deze heeft besturingslijnen voor maximaal 4 drives. Deze zijn genoemd DS 0 t/m DS 3 (Drive Select). De dipswitches op de discdrives zelf bepalen op welke lijn de discdrive moet reageren. De TRUMP-CARD gebruikt alleen DS 0 en DS 1 (resp. lijn 10 en 12.) Door middel van een enkelpolige wisselschakelaar kunnen we twee drives op een DS lijn aansluiten.

De stand van de schakelaar bepaalt dan welke drive geselecteerd wordt na

TE KOOP AANGEBODEN

QL(AH-ROM)	f 180,-
QL(JM-ROM)	f 200,-
QL(JS-ROM)	f 220,-
Microdrivecartridges nieuw	f 8,-
Gebruikt	f 6,-
Printerbuffer, 64kB, 9600 baud	f 350,-
Seikosha GP1000AS-printer	f 350,-
Centronics GLP-printer	f 300,-
Printerlinten voor	
Brother/Centronics	f 7,50
TEAC-DSDD, 3,5 " diskdrive 720.f	205,-
Mitsubishi, 5 1/4" omschakelbaar	
van 720kB<-->1,22 MB	f 225,-
RAM-ROM-Module + handleiding f	100,-
EPROM basicode 3+ handleiding f	75,-
Philips 80-monitor, groen	f 175,-
Schakelende voeding	f 49,-
Schakelaar om 2 computers op	
1 monitor aan te sluiten	f 75,-
tafel voor 2 QL's, monitor, printer .f	75,-
Originele Spectrum-programma's en boeken: o.a. Micro-Prolog. en primer	
Primer, Spectrum Shadow Rom	
Disassembly, The Complete Spectrum	
ROM Disassembly	
Originele QL-programma's Psion-pakket,	
Chess, Archiver, Liberator 3.2, Eye-Q,	
ICE, Matchpoint, Cavern, Karate, PCB	
designer, Professional Astrologer,	
Micro_bridge, Cartridge doctor, GST QL	
Macro assembler enz. met handleidingen	
QL-boeken: QL advanced User Guide,	
adrian Dickens, Assembly Language	
68008 A. Pennell, QL_technical Guide T.	
Tebby, uitg. sinclair Ltd.	
Originele MS-Dos prog. + handleidingen	

GEVRAAGD

Sinclair QDos Companion, Andrew Pennell, uitgave Sunshine, QL UNIX, QL Prolog en ROM APL van Micro-APL + handleiding.

Fred Vink 02230 - 34250

TE KOOP AANGEBODEN

QL(JM), QL(JS), Trumpscard
2 x 3,5" diskdrives 720K, div.
originele software + div. boeken

T.E.A.B.

M. Olsthoorn
Tel. 079-415828

TE KOOP AANGEBODEN

BROTHER margrietwielprinter HR 15, met
diverse margrietwieljes en inktlinten
centronics aansluiting.....f 500,-

Tel. 03402 - 33027

SPELREGELS

voor het plaatsen van advertenties in Quasar

Alle leden kunnen gratis een
advertentie in vraag en aanbod
plaatsen. Alleen schriftelijke
advertenties kunnen worden
geaccepteerd.

Wij verzoeken duidelijk te schrijven
het liefst uitgeprinte versie en bij
langere advertenties is het zeer
wenselijk een cartridges met een
Quill-file van de advertentie bij te
voegen. (deze wordt
geretourneerd).

Advertenties zenden aan:

Redactie Quasar
Gruttostraat 15
3435 DJ Nieuwegein

PRIJSLIJST QL ONDERDELEN

Membraam	f 20,00
Bubbelmat	f 15,00
Microdrive Unit (ruil)	f 60,00
Ula Microdrive (Ic 29/30)	f 30,00
Rubber wieljes voor microdrive	
per stuk	f 2,75
8049 (IC 24)	f 35,00
ZX8301/CLA2310 (IC22)	f 45,00
ZX8302 (IC23)	f 50,00
HAL 8449QL (IC38)	f 45,00
MC 1377 (IC28)	f 15,00

Alle prijzen zijn incl. verzendkosten.
Voor al deze onderdelen kunt U zich
wenden tot Michel Spanjer
tel. 03404 - 20581 na 19.00 uur

V
R
A
A
G

e
N

A
A
N
D
O
O
D

New from QView -

An improved operating system for the Sinclair QL

- Features -

Easily installed - no soldering!!
Faster TRAP entry
Faster scheduler
Faster floating point arithmetic
Faster string manipulation, concatenation
Faster program search (GOTO, PROC call etc.)
Faster and corrected graphics (major rewrite)
Faster RAM test (for Trump Card owners !!)
Second screen via new MODE command and TRAP
COMPOSE foreign characters
SuperBASIC TRACE hooks including single step
Extended (inc Greek) character set
Upside down SCALE (!)
ATAN(x,y) gives ATAN(y/x), but faster
DATE procedures more flexible parameters
String SELECT implemented
Integer SELECT implemented
Graphics now 92% speed of DP Lightning as
measured with DP DEMO_GRAF_BAS

F1/F2 autostart after 30 second timeout
F3 re-start with second screen enabled
Line 1010 and 1111 emulator exceptions trapped
Extra task and screen switching keys
Warm reset via CALL
Extended plug-in ROM scanning
ESCAPE in EDLINE (ie AUTO & EDIT)
Rapid execution of multiple QLIB jobs OK
Extra RI functions from machine code RI.EXE
PAUSE takes channel number like INKEY\$
BASIC RESPR uses Common Heap if jobs running
8-pixel wide fonts
STRIP size matches character size
ABS(n1,n2,...) gives $\sqrt{n1^2+n2^2+...}$
WHEN ERROR & WHEN variable now working
Maximum use made of INTEGER arithmetic
a\$(TO 5) now defaults to a\$(1 TO 5)
Integer & String FOR/END FOR loops
VER\$ gives QDOS version & System Variable base

Bug Fixes

```
PRINT LEN(1&FILL$('*',16384))
IO.OPEN rejects duff job ID
FOR i=70 TO 99:CIRCLE 50,50,i,6,1
FILL #5;1:CLOSE #5
PRINT 'x'&(1/0)
BLOCK 512,?,?,?
MERGE non-line-numbered file, now
gets closed if error occurs
```

VERY VERY SLOW on JM/JS
crashed machine!
look at it!
lost 1K every time
killed SuperBASIC - all lines Bad!
drew nothing...
left file open i.e. inaccessible

Order Form

"QView", 29 Carnaby Close,
Godmanchester, CAMBS PE18 8EE
0480 412884

PRICES: £25 QUANTA/QL SUB Members £30 Others - Cheques/PO payable to "QVIEW" please.
QUANTA members please send current newsletter envelope for discount

Please supply MINERVA(s) at £ each. Total order value £

I enclose a mdv or 3.5/5.25 disk with a QL ROM image for processing.
PLEASE NOTE THAT WITHOUT THE ROM IMAGE WE CANNOT ACCEPT AN ORDER FOR
MINERVA. Disks/mdvs will be returned with the Minerva EPROM.

To make the ROM image, type SBYTES device_filename,0,48*1024

Technical information on changes in MINERVA will be supplied on
your medium in ASCII text & QUILL _doc formats.

Delivery usually within 7 days - cheques will not be cashed until despatch.

NAME:

TELEPHONE:

ADDRESS: